
Sociaal bekabeld of in vrije val: sociale participatie door kansengroepen in Vlaanderen

---

Ad hoc onderzoeksnota januari 2013

**dr. LILITH ROGGEMANS
dr. WENDY SMITS
Prof. BRAM SPRUYT
FILIP VAN DROOGENBROECK**

**Vakgroep Sociologie, Onderzoeksgroep TOR
Vrije Universiteit Brussel**

1 Inleiding

De geregeld vastgestelde positieve impact van participatiepatronen, zowel op maatschappelijk als op persoonlijk vlak, heeft de belangstelling voor participatie op alle beleidsniveaus aangezwengeld. Het verenigingsleven en de middenveldwerking kunnen vandaag rekenen op een grote en welwillende belangstelling vanwege het beleid. Aan hen wordt een belangrijke socialiserende functie toegeschreven. Men verwacht van maatschappelijke participatie dat het de opname of integratie in de samenleving bevordert en tevens een betekenisvolle bijdrage levert aan het democratisch burgerschap. Zowel in de beleidsnota's Cultuur 2000-2004, 2004-2009 en 2010-2014, als in het Vlaanderen in Actie Pact, wordt nadruk gelegd op deze functies van het maatschappelijk middenveld. Die hoge verwachtingen confronteren het verenigingsleven ook met een grote uitdaging. Vooral omdat uit zowat alle onderzoek in binnen- en buitenland blijkt dat maatschappelijke participatie heel ongelijk gespreid is over de bevolking (Almond & Verba, 1963; Verba & Nie, 1972; Verba, e.a., 1995; Dekker, 1999; Elchardus, e.a., 2002; Li, e.a., 2003; Smits, 2004, 2011). Sommige groepen participeren intens, andere heel weinig of niet. De beleidsnota Cultuur 2010-2014 spreekt op dat vlak van een structureel participatiedeficit bij sommige bevolkingsgroepen (Schauvliege, 2010). In die nota ligt de nadruk op het bevorderen van de deelname aan het sociale en culturele aanbod, met bijzondere aandacht voor de zogeheten kansengroepen (personen met een handicap, gedetineerden, personen in armoede, leden van etnisch-culturele minderheden, gezinnen met kinderen) (Schauvliege, 2010). Het pact 2020 is op dat punt ambitieus en stelt voorop dat *"in 2020 Vlaanderen een solidaire open verdraagzame samenleving is waarin het sociaal kapitaal minstens op het niveau ligt van de top vijf van Europese landen. Alle inwoners van Vlaanderen kunnen in 2020 worden bereikt door een vereniging, een buurtwerking, een vrijwilligersorganisatie of door samenlevingsopbouw. De Vlamingen hebben in 2020 intense sociale contacten, meer vertrouwen in de medemens en in de samenleving. Discriminatie is in 2020 uitgebannen, de evenredige arbeidsdeelname is verzekerd en de deelname van alle kansengroepen aan de andere domeinen van de maatschappij is proportioneel aan hun aandeel in de bevolking."*

Het belang van participatie wordt ook uitgedrukt indien gesproken wordt over 'sociaal kapitaal'. Dat concept kent een lange geschiedenis en dekt bij verschillende auteurs verschillende ladingen. Sociaal kapitaal wordt doorgaans verbonden met het werk van Robert Putnam (1993, 1995, 2000) die het vooral in de geaggregeerde betekenis – als een kenmerk van een groep, buurt of samenleving – hanteert. Bourdieu (1986) daarentegen hanteert sociaal kapitaal veeleer als een individueel kenmerk en duidt er het geheel van hulpbronnen mee aan dat een individu via zijn interpersoonlijke relaties kan mobiliseren. Bourdieu en Putnam hebben met elkaar gemeen dat ze aannemen dat sociaal kapitaal bestaat uit persoonlijke relaties en interpersoonlijke interactie, samen met gemeenschappelijke sets van waarden die geassocieerd zijn met deze contacten (Field, 2003). Zij verschillen voornamelijk

van mening over de rol die sociaal kapitaal vervult in de samenleving. Putnam stelt dat alle verenigingen, ongeacht de aard van de activiteiten en de doelstellingen, integrerend en democratiserend werken. Via homogene en heterogene sociale netwerken leert men omgaan met anderen wat een positieve impact heeft op burgerschap. Bourdieu, en met hem vele andere auteurs (o.a. Burt, 1992; Lin, 1999), zijn minder optimistisch en stellen dat lidmaatschap van verenigingen een bron is van sociale differentiatie en sociale ongelijkheid. Sociaal kapitaal wordt door hen beschouwd als een middel om persoonlijk voordeel te halen uit sociale contacten. Deze benadering legt de nadruk op resources of hulpmiddelen (informatie, ideeën, steun) waarover mensen via hun sociaal netwerk kunnen beschikken. Deze hulpmiddelen worden gebruikt in doelgerichte handelingen om individuele of groepsvoordelen te verkrijgen of behouden. Bourdieu beschouwt sociaal kapitaal als een investering van de leden van de dominante klasse (als een groep of netwerk) om hun dominante positie te behouden. De klemtoon ligt daarbij op de rol van sociale structuren in het reproduceren van machtspatronen en ongelijkheid. In zijn definitie van sociaal kapitaal benadrukt Bourdieu twee elementen: enerzijds de relatie tussen sociaal kapitaal en een stabiel netwerk van relaties om wederzijdse erkenning te bekomen, anderzijds de relatie tussen sociaal kapitaal en andere vormen van kapitaal. Wie sociaal kapitaal bezit krijgt via zijn of haar sociale relaties toegang tot andere vormen van kapitaal (in de eerste plaats economisch kapitaal, macht en invloed). Het is voornamelijk die invulling die de aandacht op kwetsbaarheid richt. Zij wijst, veel meer dan Putnams invulling, op enerzijds de barrières die sociale participatie bij kwetsbare groepen verhinderen en anderzijds op het belang van verschillende types van participatie.

Dit rapport biedt een beschrijving van de diverse vormen van sociale participatie van Vlaamse jongeren met een bijzondere aandacht voor kwetsbaarheid. Aandacht voor jongeren is om twee redenen belangrijk. Ten eerste zijn zij de volwassenen van morgen. Jongeren bestuderen is een beetje zoals kijken in een glazen bol. Dat het beeld dat die bol toont ook betekenisvol is komt, ten tweede, omdat ongelijkheden en verschillen in participatie al vroeg in de adolescentie uitkristalliseren. Om die twee redenen kijkt dit rapport naar sociale verschillen in participatie bij jongeren.

Het rapport geeft een actuele beschrijving van de frequentie van participatie bij verschillende groepen en biedt een zicht op de relatieve verhouding tussen die groepen. Kwetsbaarheid is geen unidimensioneel gegeven, al combineren de meest kwetsbare groepen doorgaans wel verschillende kenmerken, maar kan ontrafeld worden in verschillende dimensies gaande van de zuiver materiële deprivatie tot meer culturele achterstelling. Voor elk van die indicatoren gaan we de relatie na met verschillende vormen van sociale, maatschappelijke en beleidsparticipatie. Op die manier wordt een gedetailleerd beeld geschetst van de huidige situatie in Vlaanderen bij jongeren, de volwassenen van morgen. Daarvoor gebruikt het gegevens verzameld door zowel het steunpunt Jeugd als het steunpunt Cultuur. Beide

steunpunten, elk met hun specifiek expertise en onderzoeksfocus, bouwen nu ongeveer een decennium aan gedetailleerde gegevensbanken die toelaten nauwkeurig groepen die het in onze samenleving moeilijk hebben af te bakenen. Dat laatste vormt de essentiële basis voor het voeren van een evidence based policy.

Het vervolg van dit rapport is als volgt opgebouwd. Eerst wordt een beknopt literatuuroverzicht gegeven. Het onderzoek naar participatieverschillen is omvangrijk, we vertrekken dan ook niet van nul. Vervolgens presenteren we de gebruikte data en verantwoorden we de gebruikte analysestrategie. Deze worden gevolgd door analyses. In het besluit reflecteren we over de relevantie en de implicaties van onze bevindingen.

1.1 Participatie van minderheidsgroepen

De participatiesurvey vormt in Vlaanderen de meest gedetailleerde gegevensbron over verschillen in sociale participatie. Zij werd voor het eerst georganiseerd in 2004, herhaald in 2009, en zal ook in 2014 opnieuw georganiseerd worden. De analyses op basis van de participatiesurvey van 2009 wezen uit dat het verenigingsleven en de cultuurparticipatie in Vlaanderen over het algemeen een groot bereik kent, maar dat de deelname ongelijk gespreid is over de bevolking (Smits, 2011a, 2011b; Vlegels & Lievens, 2011; Vanherwegen & Lievens, 2011; De Laet, Glorieux & van Tienoven, 2011). Zo geldt voor het sociaal-culturele werk dat, alle verenigingen tezamen beschouwd, hoogopgeleiden veel meer participeren dan laagopgeleiden, mannen meer dan vrouwen, werkenden meer dan werklozen en zieken, studenten meer dan niet-studenten. Ook naar levensbeschouwing zijn er duidelijke verschillen. De kerkelijk katholieken en christelijken zijn actiever in het verenigingsleven dan de andere levensbeschouwelijk groepen. De onverschilligen participeren het minst.

Verschillen in participatie kunnen ook worden toegeschreven aan een differentiële socialisatie van de respondent. Een engagement in het verenigingsleven blijkt sterk samen te hangen met andere vormen van sociale integratie in de samenleving, zoals de levensbeschouwelijke betrokkenheid, de gezinssituatie, de informele sociale netwerken van de respondent (Smits, 2012). Er zijn eveneens samenhangen met mediagebruik. Televisie kijken (voornamelijk commerciële zenders) remt het sociale engagement enigszins, regelmatige internetgebruikers en mensen met een kritische mediavorkeur, die vaker hoger opgeleid zijn, zijn oververtegenwoordigd bij de participanten. Ook de participatiecultuur in het ouderlijk gezin en cultuurparticipatie op school spelen een niet onbelangrijke rol in de socialisatie tot participatie van hun kinderen (Smits, 2011b). De participatiesurvey van 2009 wees uit dat er sprake is van sociale overerving die organisatiespecifiek is. Kinderen van sportieve ouders zijn vaker lid van sportverenigingen terwijl opgroeien in een gezin waar de ouders lid zijn van socio-culturele verenigingen een positief effect heeft op het lidmaatschap

van sociale en culturele verenigingen. Ouders beïnvloeden de participatie van hun kinderen op een directe wijze omdat ze fungeren als rolmodel, maar de beïnvloeding gebeurt ook indirect via andere socialisatiekanalen (Smits, 2011b). Bovendien blijkt dat de participatie van de ouders niet alleen een invloed heeft op de participatie van hun kinderen, maar ook dat het de verschillen in participatie aan het verenigingsleven tussen ASO- en BSO-jongeren verklaart (Smits, 2009). Dit betekent dat BSO-jongeren die opgroeien in een gezin waar de ouders participeren, een even grote kans hebben om lid te zijn van verenigingen als ASO-jongeren.

Naar analogie met de deelname aan het sociale en culturele verenigingsleven, is ook de deelname aan het kunsten- en erfgoed aanbod ongelijk verdeeld over de bevolking. Hoger opgeleiden die ook over meer sociaal (groot sociaal netwerk) en cultureel kapitaal (kunstacademie volgen) beschikken, vaker opgegroeid zijn in een gezin waar men regelmatig naar culturele activiteiten ging, en eveneens vaker genoten hebben van cultuureducatie op school, nemen meer deel aan het buitenshuis aanbod. Deelname aan het kunsten- en erfgoed aanbod is duidelijk niet willekeurig en voorbehouden aan een selecte groep van hogeropgeleiden, vooral wanneer wordt gekeken naar meer 'kunstige' activiteiten (Vlegels & Lievens, 2011).

De deelname aan het maatschappelijke leven van kansengroepen is van uitermate groot belang daar participatie in de samenleving en burgerschap deel uitmaken van het integratieproces van nieuwkomers. Hierbij is het in eerste instantie belangrijk een duidelijk zicht te krijgen op wie de kansengroepen zijn en op welke manier ze deelnemen aan de samenleving. Deze integratie doet zich voor op een drietal domeinen, politiek, sociaal-economisch en sociaal-cultureel. Belangrijke voorwaarden voor integratie is de aanwezigheid van verschillende hulpbronnen. Smits (2012) onderscheidt hierin verschillende vormen van kapitaal: fysiek kapitaal (gezondheid, intelligentie, uiterlijk), economisch kapitaal, menselijk kapitaal (opleiding), sociaal kapitaal (netwerken) en cultureel kapitaal (normen en waarden, levensvisie). Deze vormen van kapitaal bepalen de mate van integratie maar eveneens beïnvloeden ze elkaar. Deelname aan de maatschappij kan maar succesvol zijn als mensen een bepaalde mate van fysiek en economisch kapitaal hebben. Een goede gezondheid en een bepaalde financiële vrijheid maken de integratie in een samenleving makkelijker. Ook kennis en vaardigheden (menselijk kapitaal) zijn belangrijke voorwaarden voor een goede integratie. Zo is de kans om deel te nemen aan de arbeidsmarkt groter als men een gepaste opleiding heeft gevolgd. Maatschappelijke integratie blijkt ook beïnvloed te worden door de mate waarin mensen contacten hebben met anderen. Zo zouden (uitgebreide) heterogene sociale contacten (weak ties) een belangrijke rol spelen in het vinden van werk. Het hebben van een wereldbeeld met normen en waarden die sterk afwijken van wat algemeen aanvaard is in de samenleving, kan de sociaal-culturele integratie bemoeilijken (Granovetter, 1973).

1.2 Sociale ongelijkheden verklaard

Sociale ongelijkheden in participatie zijn nog steeds aanwezig en zijn zelfs nog toegenomen de laatste jaren (Smits, 2012). Participatie blijkt sterk gestructureerd naar sociale herkomst. Niet alle bevolkingsgroepen worden in dezelfde mate bereikt door het verenigingsleven. Ook zijn bepaalde soorten verenigingen beter in staat om een divers publiek aan te spreken dan andere types verenigingen. De toegankelijkheid van verenigingen kan een kwestie zijn van bewuste sociale en symbolische uitsluiting zijn of het gevolg van het streven naar consistentie in de smaakvoorkeuren, die het resultaat is van langdurige socialisatie. Mensen kunnen het lidmaatschap van verenigingen gebruiken als een kenmerk van hun sociale identiteit of status maar het kan ook dienen als een toegangspoort tot het elitaire sociale leven. In beide gevallen ontstaan homogene sociale netwerken die sterk samenhangen met cultureel kapitaal of het onderwijsniveau en die de bestaande structuren van sociale ongelijkheid bevestigen en in stand houden (Smits, 2012).

Het verenigingsleven omvat vele soorten verenigingen, waardoor verschillende doelgroepen worden bereikt. Dit betekent echter niet dat mensen uit verschillende sociale milieus in dezelfde soorten verenigingen participeren. Uit onderzoek blijkt immers dat de lagere participatie van kansengroepen zich vooral voordoet bij culturele verenigingen, terwijl ze duidelijk oververtegenwoordigd zijn in de doelgroepgerichte verenigingen en het klassieke verzuilde verenigingsleven (Elchardus & Smits, 2012). Er is dus wel degelijk sprake van een gesegregeerd verenigingslandschap. Door verschillende soorten verenigingen samen te nemen, wat in vele gevallen noodzakelijk is om betrouwbare multivariate analyses te kunnen uitvoeren, wordt de segregatie verdoezeld. Uit de samenstelling van participatieprofielen, die een grotere variatie in activiteiten toelaat, komt de sterke structurering naar onderwijsniveau duidelijk naar voren (Smits, 2012).

De participatieprofielen die gebaseerd zijn op allerlei vormen van participatie, sportieve, culturele, sociale activiteiten, formele en informele sociale netwerken en mediakenmerken blijken niet zo'n heterogeen karakter te hebben dan sommige auteurs willen doen geloven (Warde, Tampubolon & Savage, 2005; Scheepers & Janssen, 2003; Stone, 2001; Szreter, 2002). Het lijkt eerder dat er op basis van gedeelde vrijetijdsinteresses en vriendschapsnetwerken "lifestyle communities" of "lifestyle enclaves" ontstaan die qua sociale samenstelling zeer homogeen zijn (Maffesoli, 1996). Mensen lijken participatievormen te gebruiken als een kenmerk van hun sociale identiteit of status of als een toegangspoort tot het elitaire sociale en culturele leven. Hierdoor ontstaan homogene levensstijlenclaves die sterk samenhangen met het onderwijsniveau en die de bestaande structuren van sociale ongelijkheid bevestigen en in stand houden. Er worden op deze manier statusgroepen gevormd rond het onderwijsniveau. In onze samenleving lijkt segregatie vooral om

onderwijsniveau, de omgang met massacultuur en de deelname aan het sociale en culturele leven te gaan. Het zijn de beslissende factoren die bepalen in hoeverre mensen zich in onze samenleving thuis voelen (Elchardus, 2002).

Deze segregatie is moeilijk te doorbreken gegeven de sterke invloed van het onderwijsniveau van de ouders in de overdracht van participatie op hun kinderen. Het bestaan van statusgroepen wordt daarenboven nog versterkt door sociale fenomenen als homogamie, het huwen of gaan samenwonen van mensen met gelijkaardige kenmerken, in dit geval een gelijk onderwijsniveau (Elchardus 1999, Elchardus & Debusscher, 1996, Kalmijn, 1991). Homogamie doet de kloof tussen hoog- en laaggeschoolden toenemen. Het impliceert immers dat laaggeschoolde gezinnen de tendens vertonen achterstandsposities te cumuleren en dat hooggeschoolde gezinnen voordelen accumuleren. In een samenleving als de onze, waarin tweeverdienersgezinnen vaak voorkomen en waarin het inkomen vrij sterk afhankelijk is van de genoten opleiding, leidt homogamie tot een verdere precarisering van de laaggeschoolden. De kansongelijkheid tussen de gezinnen wordt op die manier over de generaties heen vergroot en bestendig (Cantillon et al, 2003; Elchardus & Pelleriaux, 2001). De concentratie van de ervaringen van laaggeschoolden, bevordert waarschijnlijk de vertaling van die condities in specifieke participatieprofielen en burgerschapshoudingen.

Het belang van socialiserende instellingen zoals het onderwijs in de toeleiding naar participatie, blijkt over de tijd te zijn toegenomen en sociale ongelijkheden worden zelfs groter (Smits, 2012). De onderwijsverschillen in participatie zijn bovendien niet het gevolg van materiële deprivatie of ongunstige sociale condities. Ze kunnen wel worden verklaard door een differentiële socialisatie in instellingen zoals het gezin, de media en de jeugdparticipatie die de 'voorgeprogrammeerde' keuze voor bepaalde soorten verenigingen of activiteiten mee vorm geven (Smits, 2012).

Uit de doctoraatscriptie van Wendy Smits (2012) blijkt de rol van de ouders een niet onbelangrijke factor te zijn in de toeleiding naar het verenigingsleven en in de verklaring van de sociale ongelijkheden in participatie. Zowel het onderwijsniveau van de ouders als het participatieve gezinsklimaat waarin de respondent opgroeit blijken belangrijke mechanismen te zijn voor de sociale overerving van participatiepatronen. De directe overerving gebeurt via de participatie in gelijksoortige verenigingen. Kinderen met sportieve ouders hebben meer kans om lid te zijn van een sportvereniging, kinderen met ouders die actief zijn in het sociale en culturele verenigingsleven zullen makkelijker de weg vinden naar dit type van verenigingen. De indirecte beïnvloeding loopt via de toeleiding naar andere socialisatieactoren zoals de school, de smaakvoorkeur, de cultuurparticipatie en het jeugdlidmaatschap. De overerving van sportparticipatie kunnen we toeschrijven aan het sociale milieu waarin jongeren opgroeien. Kinderen van ouders met een hogere sociaal-economische status hebben meer kans om hoger opgeleid te zijn dan andere kinderen en worden vaker bewust gestimuleerd en ondersteund om te sporten, wat hun sportparticipatie bevordert.

Sportparticipatie tijdens de jeugdyears heeft een sterke invloed op de sportparticipatie later in het leven. Deze invloed is even sterk als de invloed van de ouderlijke participatie. Voor de overerving van de sociale en culturele participatie is, naast de directe socialisatie (via culturele en sociale participatie van de ouders en de bewuste stimulering), de toeleiding naar andere socialisatiemilieus van belang. De schoolse cultuurparticipatie van de kinderen, hun kritische mediavorkeur en de jeugdparticipatie in jeugd- sociale en culturele verenigingen zijn positieve stimulansen om later in het leven deel te nemen aan het sociale en culturele verenigingsleven.

Rekening houdende met een uitgebreide reeks van achtergrondkenmerken van de respondent en zijn ouders lijken vooral de hogeropgeleiden te kunnen profiteren van de positieve impact van de participatiepatronen op burgerschapshoudingen. De participatiepatronen waar de lageropgeleiden oververtegenwoordigd zijn, dragen niet bij tot burgerschapshoudingen. De onderwijsverschillen in burgerschapshoudingen zijn voor een deel het gevolg van de participatiepatronen (Smits, 2012). Aangezien hogeropgeleiden oververtegenwoordigd zijn bij de (sportieve) kritische cultuurliefhebbers, staan ze positiever tegenover burgerschapshoudingen. Deze samenhang komt bovendien tot stand omdat hoger geschoolden vaker opgroeien in een gezin met hogeropgeleide ouders, die vroeger aan sport deden en omdat de respondent zelf vroeger deelnam aan culturele activiteiten op school en lid was van sociale, jeugd- of culturele verenigingen.

Smits (2012) besluit in haar doctoraats thesis dat jeugdparticipatie een autonoom socialisatiemilieu lijkt te zijn voor de vorming van burgerschapshoudingen. Deze socialisatie in jeugd-, sociale en culturele verenigingen vindt plaats op zeer jonge leeftijd en heeft een blijvende invloed op burgerschapshoudingen later in het leven. Hoewel we nooit met zekerheid het causaliteitsvraagstuk kunnen oplossen, wijzen de analyses op het bestaan van een bijkomend socialisatie-effect, naast selectie-effecten. Smits stelt immers nettoverbanden vast tussen sociale participatie en burgerschapshoudingen, ook na uitvoerige controles voor andere relevante invloeden die volgens de literatuur tot een selectie-effect zouden kunnen leiden (zoals sociaal vertrouwen of een specifieke levenshouding).

2 Jongeren en participatie

Het maatschappelijk belang van sociale en culturele participatie wordt algemeen erkend. Participatie beïnvloedt de vorming van de democratische samenleving, individuele levenskansen en maatschappelijke integratie. Bovendien is de mate van participatie al op jonge leeftijd invloedrijk. Vroege participatie voorspelt immers participatie op volwassen leeftijd. Dit onderstreept ook het belang van deze studie. In dit rapport bekijken we de intensiteit van participatie bij jongeren tussen 12 en 30 jaar oud. De leeftijdsafbakening die

in de statistische analyse wordt gehanteerd, is niet willekeurig gekozen. Een basisonderscheid is datgene tussen minderjarigen (-18) en meerderjarigen (+18). De toegankelijkheid van vele verenigingen voor minderjarigen verschilt van de oudere jongeren. Er bestaan in het verenigingslandschap organisaties die zich expliciet richten tot minderjarigen (jeugdwerk, speelplein, jongerenuitwisselingsprogramma's, ...) en organisaties waar de drempel voor jongeren hoger ligt (zoals bijvoorbeeld een vakbond of een derdewereldorganisatie). Binnen deze grove opdeling van minder- en meerderjarigen, maken we nog verdere leeftijdsopdelingen. Bij de minderjarigen maken we een verschil tussen 12- tot 14-jarigen en 14- tot 18-jarigen. Dat laatste is een gevolg omdat in de door ons geanalyseerde data de jongeren tussen 12 en 14 jaar, omwille van hun zeer jonge leeftijd, op een andere manier werden bevraagd.

Naast leeftijd gaat in dit onderzoeksrapport veel aandacht naar de maatschappelijke kwetsbaarheid van jongeren. Deze lijkt immers de mate en aard van participatie sterk te beïnvloeden. Aan de hand van een aantal parameters brengen we het participatiegedrag van kwetsbare jongeren in beeld. Kwetsbaarheid kan op veel verschillende manieren gedefinieerd worden, wij kiezen ervoor te focussen op sociaal-economische achterstelling, cultureel-religieuze diversiteit, gezinssamenstelling en gezondheid.

Ten eerste onderzoeken we de participatieverschillen naar de sociaal-economische positie. Voor jongeren is die positie tot op grote hoogte een afgeleide van de positie van de ouders. Hiervoor gebruiken we drie parameters: het opleidingsniveau en de werkstatus van de ouders en een inschatting van de jongeren over de financiële situatie van hun gezin. Daarnaast gebruiken we kenmerken waarvan we weten dat ze ofwel de sociaal-economische positie van jongeren rechtstreeks meten (het behaalde opleidingsniveau) ofwel een zeer goede voorspeller voor die positie zijn (de onderwijsvorm).

Voor culturele en religieuze identiteit gebruiken we twee verschillende parameters. Enerzijds maken we een verschil tussen autochtone en allochtone jongeren¹, anderzijds bekijken we de participatie naar religieuze zelfbeschrijving van de jongeren (christen, moslim, vrijzinnig of onverschillig). Deze laatste is strikt genomen geen indicator voor kwetsbaarheid maar veeleer een proxy. We weten immers dat moslimjongeren een grote kans hebben uit een milieu met een migratieverleden afkomstig te zijn en we weten ook dat dergelijk gezinnen gemiddeld genomen een kwetsbare positie hebben.

---

¹ Allochtoon wordt dan ingevuld als minstens één van beide ouders is van een andere herkomst. In de gebruikte databanken werd steeds gepeild naar 'afkomst' veeleer dan naar nationaliteit of geboorteland. Hoe langer hoe meer worden deze laatste indicatoren minder bruikbaar om jongeren met een migratieachtergrond te onderscheiden.

Om de participatiegraad van jongeren naar hun gezinssituatie in kaart te brengen, maken we een onderscheid tussen jongeren die wel of niet opgroeien in een gezin met hun beide ouders.

Ook gezondheid wordt vaak genoemd als indicator voor een beperkte participatiekans, daarom willen we ook deze factor van maatschappelijke kwetsbaarheid betrekken in het onderzoek. Om dit te meten, gebruiken we een schaal voor gepercipieerde gezondheid².

3 Gebruikte gegevensbanken

De gegevens weergegeven in dit rapport zijn hoofdzakelijk gebaseerd op drie datasets verzameld binnen het JeugdOnderzoeksPlatform (JOP): Jop2 (2008), Jop Brussel (2010) en Jop Gent-Antwerpen (2012). Eén van de opdrachten van het JOP betreft het initiëren en uitvoeren van nieuw onderzoek. De bedoeling is systematisch gegevens te verzamelen over de leefsituatie van jongeren in Vlaanderen en Brussel. De monitor werd uiteindelijk opgevat als een periodiek onderzoek naar de leefomstandigheden, de leefwereld en het gedrag van jeugdigen in Vlaanderen en Brussel. De bedoeling van de monitor is om het leven van jongeren over de tijd in kaart te brengen en trends uit te zetten om de jongeren zelf, het werkveld, beleidsmakers en wetenschappers beter te informeren.

De resultaten van deze oefening werden neergeschreven in zes boeken. Het allereerste boek in de reeks is een syntheseverslag van recent jeugdonderzoek in Vlaanderen onder de titel 'Jongeren van nu en straks' (Vettenburg, Elchardus & Walgrave, 2006). De eerste analyse van de JOP-monitor 1 werd gepubliceerd onder de titel 'Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 1' (Vettenburg, Elchardus & Walgrave, 2007). De eerste monitor leverde echter zoveel informatie op dat er in 2009 een tweede boek gepubliceerd werd op basis van dezelfde gegevens, met een uitdieping van verschillende thema's: 'Jongeren binnenstebuiten' (Vettenburg, Deklerck & Siongers, 2009). In 2008 werd een tweede JOP-monitor afgenomen, de neerslag van deze resultaten kan teruggevonden worden in het boek 'Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 2' (Vettenburg, Deklerck & Siongers, 2010). Ook de grootstedelijke onderzoeken in Brussel (2010) en Antwerpen en Gent (2012) vonden hun weg naar een boekpublicatie, deze verschenen onder de respectievelijke titels: 'Jong in Brussel' (Vettenburg, Elchardus & Put, 2011) en 'Jong in Gent en Antwerpen' (Vettenburg, Elchardus & Put, 2013)

---

² Hoe tevreden ben je met je gezondheid?

De eerste twee JOP-monitors (Jop1 en Jop2) werden verzameld met behulp van een schriftelijke postenquête. Bij het afnemen van de Brusselse monitor en de grootstedelijke monitor Antwerpen-Gent werd gekozen voor een scholenonderzoek. Deze methode biedt een drietal voordelen ten opzichte van de postenquête. Ten eerste, liet het ons toe de onderzoeksbevolking duidelijker af te bakenen. Zo was de onderzoeksbevolking in de postenquête van JOP 2 'jongeren tussen 14 en 30 jaar oud in Vlaanderen', en in het scholenonderzoek in Brussel 'jongeren die les volgen in het Nederlandstalig secundair onderwijs in Brussel'. Ten tweede, maakte het die onderzoeksbevolking bereikbaar. Ze zijn namelijk terug te vinden op de schoolbanken. Ten derde, maximaliseerde het klassikaal afnemen van de vragenlijst de kans dat iedereen in de onderzoeksbevolking ook zou worden bereikt, ook degenen die van vreemde origine zijn en de Nederlandse taal niet vlot hanteren en die doorgaans niet antwoorden op postenquêtes of weigeren deel te nemen aan face-to-face interviews. Het opteren voor een scholenonderzoek heeft ook negatieve gevolgen, met name voor de vergelijking met de vorige JOP-onderzoeken. Omdat de verschillende datasets door middel van een verschillend onderzoeksdesign werden verzameld (scholenonderzoek en postenquête), wordt de vergelijking tussen beide gegevensbestanden bemoeilijkt. Het grootste verschil tussen beide methoden schuilt in de datastructuur van beide onderzoeken. Een scholenonderzoek genereert gegevens die een schoolstructuur vertonen, terwijl dit niet het geval is bij een postenquête. Leerlingen binnen een school zijn homogener dan leerlingen van andere scholen. Deze homogeniteit kan te wijten zijn aan de aselechte verdeling van leerlingen over de scholen, aan de wederzijdse beïnvloeding van leerlingen of aan de impact van schoolkenmerken. We zullen in dit rapport de Brusselse en grootstedelijke data wel vergelijken met de Vlaamse data, maar hierbij is het belangrijk de verschillen in onderzoeksdesign steeds in het achterhoofd te houden.

Eén van de gegevensbronnen die we vaak zullen gebruiken in dit rapport is JOP-monitor 2 (2008)³. Deze gegevens werden in 2008 verzameld aan de hand van een postenquête bij een representatieve steekproef van Vlaamse jongeren tussen de leeftijd van 12 en 30 jaar. In totaal werden 3700 jongeren bevroegd, waarvan 3248 in de leeftijdscategorie van 14 tot 30 jaar. De response rate voor deze dataset bedraagt 47% en de wegingen schommelen tussen 0,44 en 1,92.

---

³ Technisch verslag: Jop (2009). Technisch verslag JOP-monitor 2. Onuitgegeven verslag, KULeuven, Ugent, Vrije Universiteit Brussel. Te raadplegen op www.jeugdonderzoekplatform.be

De tweede databank die we gebruiken in dit onderzoek is JOP-monitor Brussel (2010)⁴. De Brusselse JOP-monitor werd afgenomen bij leerlingen uit de drie graden van het secundair onderwijs (leeftijd 12 tot 20 jaar) door middel van een scholenenquête. Alle scholen die Nederlandstalig onderwijs aanbieden in het secundair onderwijs in Brussel behoorden tot de steekproef, behalve het Buso (bijzonder secundair onderwijs) en de OKAN-klassen (onthaalklassen anderstaligen). In totaal werden 42 scholen aangeschreven om mee te werken aan het onderzoek, in 32 scholen werden effectief leerlingen bevestigd. Dit brengt de totale respons rate op schoolniveau op 76,19%. Per school werd er een random selectie gemaakt van de klassen die bevestigd zouden worden. Dit gebeurde op basis van het studiejaar en de onderwijsvorm. In totaal zaten 2837 leerlingen in de steekproef, hiervan hebben 88,58% of 2513 leerlingen effectief een vragenlijst ingevuld.

De laatste en ook meest recente databank waaruit we informatie putten is de grootstedelijke Jop-monitor Gent-Antwerpen. Net als in het Brusselse onderzoek bevestigden we jongeren die school lopen in het secundair onderwijs als onderzoekspopulatie, deze zijn tussen de 12 en de 20 jaar oud. Alle scholen die secundair onderwijs aanbieden in Antwerpen en Gent behoren tot de steekproef, behalve het Buso (bijzonder secundair onderwijs) en de OKAN-klassen (onthaalklassen anderstaligen). In totaal werden 52 scholen⁵ aangeschreven om mee te werken aan het onderzoek. Na meermaals contact zegden 33 scholen hun medewerking toe. Dit brengt de totale respons rate op schoolniveau op 63.46%. Per school werd er een random selectie gemaakt van de klassen die bevestigd zouden worden. Dit gebeurde op basis van het studiejaar en de onderwijsvorm. In totaal werden 3867 jongeren bevestigd, waarvan 2156 uit Antwerpse scholen en 1711 uit Gentse scholen, de totale respons op klasniveau bedraagt 88%. Afwijkingen van deze representativiteit kunnen bijgesteld worden aan de hand van wegingen (rekening houdend met geslacht, onderwijsvorm en onderwijsnet), deze schommelen tussen 0.56 en 1.43.

---

⁴ Technisch verslag: Jop (2011). Technisch verslag JOP-monitor Brussel. Onuitgegeven verslag, KULeuven, Ugent, Vrije Universiteit Brussel. Te raadplegen op www.jeugdonderzoeksplatform.be

⁵ 34 scholen uit Antwerpen en 18 scholen uit Gent.

4 Analyse

In paragraaf 4.1 geven we een overzicht van de participatie indicatoren die zich in deze databanken bevinden. Deze globale cijfers worden opgesplitst naar leeftijd. Hierbij gaan we het actief lidmaatschap na van sportverenigingen, cultuurverenigingen, jeugdwerk, hobby verenigingen, belangen verenigingen, religieuze verenigingen en verenigingen over mens en milieu. In de volgende paragraaf 4.2 worden de participatievormen die in de drie databanken gemeenschappelijk voorkomen opgesplitst naar indicatoren over maatschappelijke kwetsbaarheid. Dit laat ons toe om de deelname aan het verenigingsleven van maatschappelijk kwetsbare kinderen en jongeren in beeld te brengen en vergelijkingen te maken tussen de drie steden en Vlaanderen.

4.1 Welke participatie?

4.1.1 Beschikbare participatievormen

Voor we de tabellen bespreken, geven we een overzicht van de verschillende participatievormen en de beknopte benaming die in onderstaande tabellen wordt gebruikt. De grijs gearceerde items zijn gemeenschappelijk in de drie databanken.

TABEL 1 OVERZICHT PARTICIPATIEVORMEN

Participatievorm	Specificatie
Algemene participatie	Alle onderstaande verenigingen
Sport	Sportverenigingen, sportclubs
Cultuur	
Deeltijds Kunstonderwijs	Deeltijds kunstonderwijs (muziekschool, tekenacademie, beeldende kunst, toneel, dans, woordkunst,... na de schooluren)
Kunstbeoefening	(amateur)-kunstbeoefening (dans, harmonie, straattheater, circusschool, toneel, jeugdkoor,...)
Cursussen of Workshops	Cursussen, workshops of lessen (Crefi, Jeugd en Muziek, ... maar niet in de academie)
Jeugd	
Jeugdbeweging	Jeugdbeweging of jongerenbeweging (scouts, chiro, KAJ, KSA, KLJ, JNM,...)
Speelplein	Speelplein, grabbelpas, roefel
Jeugdhuis	Jeugdhuis of jeugdclub
Allochtone verenigingen	Allochtone jeugdverenigingen, zelforganisaties van migranten (o.a. Mwindita Kitiko vzw, Nibras, Safa vzw, Poskuder, özburun, Ergenkon...)
Jeugdwerkwijzigingswerking	Jeugdwerkwijzigingswerking (o.a. Kras Jeugdwerk, Jong vzw, jeugdwerking Elegast Dam, Habbekrats, JES vzw, Centrum Kauwenberg, 't Leebeekje, Lejo,...)
Fuif organisatie	Organisatie van muziekfestival, fuif, buurtfeest
Uitwisselingsprogramma	Jongeren-uitwisselingsprogramma's (AFS, VIA, EFS,...)
Hobby	Hobbyverenigingen (knutselclub, computer-club, schaakclub, quizen,...)

Mens en milieu

Derde wereld vereniging	Verenigingen of actiegroep rond Derde Wereld (11-11-11,...- vrede en verdraagzaamheid (Forum voor vredesactie,...), mensenrechten (Amnesty, Liga voor de mensenrechten,...) of antiracistische organisatie (KifKif,...)
Helpende vereniging	Verenigingen die anderen helpt (vb. Rode Kruis, Broederlijk Delen,...)
Milieu vereniging	Verenigingen of actiegroepen rond milieu, dierenrechten en natuur (WWF, Greenpeace, Natuurpunt,...), duurzame voeding (EVA, voedselteams,...)

Belangen

Vakbond	Vakbond (ook jongerenafdeling) (ABVV-jongeren, ACV jongerengemeenschappen,...)
Mutualiteit	Een mutualiteit (CM, MJA, J&M,...)
Politiek	Politieke partij of verenigingen hieraan verbonden (Animo, Jong-VLD, Prego, NVA-jongeren, CD&V Jongeren,...)

Religie	Religieuze of levensbeschouwelijke verenigingen (Humanistische jongeren, Pluswerking, JoKri, moskeevereniging,...)
----------------	--

4.1.2 Participatievormen frequenties

In de volgende paragrafen worden de participatievormen in de drie databanken besproken. De verdelingen van alle participatievormen voor de JOP 2 databank worden weergegeven in tabel 2 en opgesplitst naar leeftijd. De antwoordcategorieën "nu lid; vroeger lid; geen lid" van de 12-14 jarigen in de JOP 2 databank verschilt van de oudere groepen "actief lid, passief lid, geen lid". Een actief lid is een persoon die deelneemt aan de activiteiten. Een passief lid, is lid van een vereniging maar gaat niet naar de activiteiten. De antwoordcategorie "geen lid" zijn jongeren die vroeger lid waren of nooit lid zijn geweest. Dit impliceert dat de antwoordcategorie "nu lid" bij de 12-14 jarigen zowel passieve leden als actieve leden omvat. In de databanken JOP Brussel (zie tabel 3) en JOP Antwerpen-Gent (zie tabel 4) werden voor alle leeftijdsgroepen dezelfde antwoordcategorieën gebruikt.

Alvorens naar de concrete resultaten over te gaan, wijzen we er nog op dat het aantal per cel soms heel klein wordt (bv. de deelname aan jongeren-uitwisselingsprogramma's bij de 12- tot 14-jarigen bedraagt 2,4% maar omvat minder dan 20 respondenten). Indien een cel minder dan 20 respondenten heeft, wordt dit steeds aangegeven in de tabel. Een percentage gebaseerd op minder dan 20 respondenten beschouwen we als onvoldoende stabiel.

Hieronder gaan we per verenigingstype de participatie na voor de verschillende leeftijdsgroepen. Doorheen tabel 1 valt op dat naarmate respondenten ouder worden de actieve participatie afneemt. Zo is de actieve participatie bij *sportverenigingen of sportclubs* in alle leeftijdsgroepen het populairst. Het actief lidmaatschap van een sportvereniging bedraagt 59% bij de 12-14 jarigen, 52% bij de 14-18 jarigen en 33% bij de 18-30 jarigen.

De *culturele participatie* bij de 12-14 jarigen speelt zich vooral af in het deeltijds kunstonderwijs (muziekschool, tekenacademie, toneel, dans,...) en amateur-kunstbeoefening (harmonie, straattheater, circusschool, jeugdkoor,...). Deze worden beoefend door 23,4% en 24,3% van de 12-14 jarigen. Actieve deelname aan cursussen of workshops die niet in de academie plaatsvinden -zoals die worden gegeven bij Crefi, Jeugd en Muziek- gebeurt door 5,4% van de 12-14 jarigen in JOP2. Bij de 14-18 jarigen zien we eenzelfde patroon waarbij er aan amateur-kunstbeoefening (18,1%) en deeltijds kunstonderwijs (14,5%) het meest wordt deelgenomen gevolgd door cursussen en workshops (2,7%). Voor de 18-30 jarigen neemt 8,6% deel aan amateur-kunstbeoefening, 4% aan deeltijds kunstonderwijs en 3,8% aan cursussen of workshops.

De systematische daling van actieve participatie naarmate de respondenten ouder zijn is opvallend en komt deels terug bij organisaties die zich richten naar de *jeugd*. De jeugdbewegingen of jongerenbewegingen (scouts, chiro, KAJ,...) zijn het populairste in de categorie jeugd bij alle leeftijdsgroepen. Van de 12-14 jarigen is 27,6% actief lid tegenover 21% bij de 14-18 jarigen en 9,6% bij de 18-30 jarigen. Deelnemers aan speelpleinen, grabbelpas, roefel zijn voornamelijk 12-14 jarigen (7,8%) gevolgd door de 14-18 jarigen (5,6%) en de 18-30 jarigen (2,3%). In sommige verenigingstypes wordt er meer geparticipeerd in de oudere groepen hoewel de verschillen meestal heel klein tot verwaarloosbaar zijn. Zo neemt 1,1% van de respondenten tussen 18-30 jaar deel aan jongeren-uitwisselingsprogramma's (AFS, VIA, EFS,...) tegenover 1% bij de 14-18 jarigen en 0,2% bij de 12-14 jarigen. Activiteiten van allochtone jeugdverenigingen worden bijgewoond door 4% van de 12-14 jarigen, 3,6% van de 14-18 jarigen en 4,9% van de 18-30 jarigen. Ook bij de participatie in jeugthuizen is een gelijkaardig patroon merkbaar. Voor verenigingen zoals jeugthuizen of jongerenuitwisselingsprogramma's zijn zulke leeftijdsverschillen vaak een selectie-effect aangezien men pas de mogelijkheid heeft om te participeren eens men de leeftijd van 14 jaar heeft bereikt.

Van de volgende categorie *hobby verenigingen* zoals knutselclubs, computer-clubs, schaakclubs,... zijn 19,5% van de 12-14 jarigen actief lid, gevolgd door 9,6% van de 14-18 jarigen en 6,6% van de 18-30 jarigen. Bij *mens en milieu verenigingen* zijn 12-14 jarigen het vaakst lid van milieu verenigingen zoals WWF, Greenpeace, natuurland,... (6%) gevolgd door verenigingen die anderen helpen zoals het Rode Kruis of Broederlijk delen (4%) en tot slot verenigingen of actiegroepen rond de derde wereld (11.11.11), mensenrechten (Amnesty) of antiracistische organisaties (KIF KIF) waaraan 2,9% deelneemt. Bij de 14-18 jarigen is 2,8% actief lid van derde wereld verenigingen, 2% van verenigingen die anderen helpen en 1,7% van milieu verenigingen. Voor de oudste leeftijdsgroep zijn verenigingen die anderen helpen het populairst (2,8%) gevolgd door derde wereld verenigingen (1,8%) en milieu verenigingen (1%).

In de JOP 2 databank werd ook de participatie aan *belangen verenigingen* nagegaan. Zo is 20,4% actief lid van een mutualiteit bij de 12-14 jarigen gevolgd door 15,1% van de 14-18 jarigen en 14% van de 18-30 jarigen. Actieve deelname aan vakbonden of politieke verenigingen is miniem bij alle leeftijdsgroepen uitgezonderd de actieve participatie bij vakbonden door de 18-30 jarigen (4,8%). Tot slot wordt aan *religieuze of levensbeschouwelijke verenigingen* (humanistische, plus-werking, jokri, moskeevereniging,...) deelgenomen door 2,7% van de 12-14 jarigen, 1,8% van de 14-18 jarigen en 1,4% van de 18-30 jarigen. Enkel bij de 18-30 jarigen waren er meer dan 20 respondenten in deze groepen.

We onthouden voor de JOP 2 databank voornamelijk dat sport het populairste is bij alle leeftijdscategorieën en het meeste actieve leden kent. Daarna komt het deeltijds kunstonderwijs, amateur-kunstbeoefening en jeugdbewegingen die voornamelijk hun actieve leden vinden bij de 12-14 jarigen en 14-18 jarigen maar sterk afneemt in populariteit bij de 18-30 jarigen.

TABEL 2 PARTICIPATIEVORMEN IN DE JOP 2 DATABANK NAAR LEEFTIJD (RIJPERCENTAGES)

		JOP 2											
		12 tot 14 jaar				14-18 jaar				18-30 jaar			
		Nu lid	Vroeger lid	Geen lid	n	Actief lid	Passief lid	Geen lid	n	Actief lid	Passief lid	Geen lid	n
Sport													
	Sport	59,0	26,3	14,7	449	52,2	3,2	44,6	806	33,1	3,4	63,5	2213
Cultuur													
	Deeltijds Kunstonderwijs	23,4	21,4	55,2	449	14,5	0,9 ^b	84,6	837	4,0	0,6 ^b	95,4	2269
	Kunstbeoefening	24,3	17,8	58,0	445	18,1	1,2 ^b	80,6	837	8,6	1,2	90,2	2266
	Cursussen of Workshops	5,4	18,4	76,2	446	2,7	1,1 ^b	96,2	831	3,8	1,0	95,2	2252
Jeugd													
	Jeugdbeweging	27,6	31,1	41,3	450	21,0	0,9 ^b	78,1	833	9,6	2,3	88,2	2271
	Speelplein	7,8	48,7	43,5	446	5,6	2,3 ^b	92,1	832	2,3	1,3	96,4	2252
	Jeugdhuis	4,3 ^b	3,6 ^b	92,2	447	6,0	4,1	90,0	835	5,3	4,4	90,2	2267
	Allochtone verenigingen	4,0 ^b	5,2	90,8	446	3,6	0,6 ^b	95,8	834	4,9	1,5	93,6	2263
	Jeugdwelzijnswerking												
	Fuif organisatie	7,4	12,3	80,3	446	8,8	3,1	88,1	826	10,2	2,1	87,7	2266
	Uitwisselingprogramma	0,2 ^b	1,1 ^b	98,6	444	1,0 ^b	0,1 ^b	98,9	833	1,1	0,4 ^b	98,5	2261
Hobby													
	Hobby verenigingen	19,5	15,4	65,2	442	9,6	0,7 ^b	89,6	831	6,6	1,6	91,8	2256
Mens en milieu													
	Derde wereld vereniging	2,9 ^b	10,1	87,0	446	2,8	2,8	94,4	837	1,8	4,9	93,4	2265
	Helpende vereniging	4,0 ^b	8,1	87,9	446	2,0 ^b	1,5 ^b	96,4	835	2,8	3,4	93,8	2265
	Milieu vereniging	6,0	7,8	86,2	448	1,7 ^b	4,6	93,7	836	1,0	5,4	93,6	2271
Belangen													
	Vakbond	1,1 ^b	0,2 ^b	98,7	447	0,5 ^b	1,1 ^b	98,5	825	4,8	13,3	81,9	2255

Mutualiteit	20,4	6,5	73,2	447	15,1	30,4	54,5	814	14,0	43,5	42,5	2222
Politiek	0,9 ^b	0,7 ^b	98,4	449	0,6 ^b	0,6 ^b	98,8	832	0,8 ^b	1,8	97,4	2257
Religie												
Religieuze verenigingen	2,7 ^b	1,8 ^b	95,5	444	1,8 ^b	1,3 ^b	96,9	831	1,4	0,4 ^b	98,2	2263

Noot: b = n<20

In tabel 3 worden de participatievormen in de databank JOP Brussel weergegeven. Deze databank bevat gegevens van jongeren uit het Nederlandstalig secundair onderwijs in Brussel, deze leerlingen zijn tussen 12 en 18 jaar oud. Vergelijkbare patronen als in de JOP2 databank tekenen zich af. Zo is de participatie in sportverenigingen in JOP Brussel het populairst in beide leeftijdsgroepen. Het valt op dat de actieve participatie beduidend lager ligt dan in JOP2. Ongeveer 36% van de jongeren tussen 12-14 jaar is actief lid van een sportvereniging tegenover 32% bij de 14-18 jarigen. Ook hier is de algemene trend van JOP2 zichtbaar waarbij de oudere leeftijdsgroep minder actief participeert dan de jongere groep, maar in deze dataset zijn de verschillen tussen de beide leeftijdsgroepen klein.

TABEL 3 PARTICIPATIEVORMEN IN DE DATABANK JOP BRUSSEL NAAR LEEFTIJD (RIJPERCENTAGES)

		JOP BXL							
		12 tot 14 jaar				14-18 jaar			
		Actief	Passief	Geen		Actief	Passief	Geen	
		lid	lid	lid	n	lid	lid	lid	n
Sport									
	sport	35,9	9,9	54,2	548	32,2	5,8	62,0	898
Cultuur									
	Deeltijds Kunstonderwijs	10,4	5,4	84,3	560	9,8	1,8 ^b	88,5	911
	Kunstbeoefening	7,2	6,3	86,5	557	7,8	1,8 ^b	90,4	909
	Cursussen of Workshops	4,2	4,4	91,4	549	2,9	2,5	94,6	904
Jeugd									
	Jeugdbeweging	9,5	3,9	86,6	558	8,3	3,5	88,1	902
	Speelplein	4,0	6,8	89,2	548	5,0	2,9	92,1	902
	Jeugdhuis	4,3	6,8	88,9	557	6,9	4,8	88,3	901
	Allochtone verenigingen	1,8 ^b	3,2 ^b	95,0	555	0,7 ^b	1,0 ^b	98,3	906
	Jeugdwelzijnswerking								
	Fuif organisatie	7,8	8,6	83,6	548	7,2	5,8	87,0	901
	Uitwisselingprogramma	2,4 ^b	4,3	93,3	552	1,3 ^b	1,7 ^b	97,0	903
Hobby									
	Hobby verenigingen	8,2	3,8	88,0	560	7,3	2,6	90,1	916
Mens en milieu									
	Derde wereld vereniging	1,3 ^b	6,3	92,4	556	1,2 ^b	3,7	95,1	910
	Helpende vereniging	2,3 ^b	7,7	89,9	555	1,7 ^b	3,5	94,8	906
	Milieu vereniging	1,8 ^b	8,5	89,7	555	1,8 ^b	4,7	93,6	903
Belangen									
	Vakbond								
	Mutualiteit								
	Politiek								
Religie									
	Religieuze verenigingen	6,5	5,8	87,6	550	4,2	3,3	92,5	902

Noot: b = n<20

Bij culturele participatie is de meeste actieve participatie te vinden in het deeltijds kunstonderwijs (12-14 jarigen=10,4%; 14-18 jarigen=9,8%) gevolgd door amateur-kunstbeoefening (12-14jarigen=7,2%; 14-18 jarigen=7,8%) en ook in JOP Brussel wordt er aan cursussen en workshops (12-14 jarigen=4,2%; 14-18 jarigen=2,9%) het minst actief deelgenomen. Het valt op dat uitgezonderd voor cursussen en workshops deze cijfers in Brussel beduidend lager liggen dan in JOP 2.

Voor de categorie jeugd wordt er door de 12-14 jarigen (9,5%) en de 14-18 jarigen (8,3%) het meest actief deelgenomen aan activiteiten van jeugdbewegingen zoals scouts, chiro, KSA,... Van jeugthuizen zijn 4,3% van de Brusselse 12-14 jarigen actief lid tegenover 6,9% van de 14-18 jarigen. Aan het organiseren van fuiven, buurtfeesten, muziekfestivals neemt 7,8% van de 12-14 jarigen en 7,2% van de 14-18 jarigen actief deel. Bij speelpleinwerkingen neemt 4% van de 12-14 jarigen actief deel tegenover 5% van de 14-18 jarigen. Van de 12-14 jarigen zijn 1,8% actief lid van allochtone verenigingen tegenover 0,7% van de 14-18 jarigen maar voor beide groepen bedraagt het aantal minder dan 20 respondenten. In vergelijking met JOP2 ligt de participatie in de stad lager. Vooral voor jeugdbewegingen is het verschil opmerkelijk. Voor jeugthuizen en de organisatie van fuiven is geen verschil merkbaar.

Van hobby verenigingen zoals knutselclubs, computer-clubs, schaakclubs,... zijn 8,2% van de 12-14 jarigen actief lid tegenover 7,3% van de 14-18 jarigen. Voor de categorie mens en milieu is van de 12-14 jarigen, 2,3% actief lid van verenigingen die anderen helpen, 1,3% van verenigingen rond de Derde Wereld en 1,8% van milieu verenigingen. Bij de 14-18 jarigen zien we een gelijkaardig percentage actieve leden. Zo is 1,2% lid van verenigingen rond de derde wereld, 1,7% van verenigingen die anderen helpen en 1,8% van milieu verenigingen. Al deze antwoordcategorieën hadden minder dan 20 respondenten.

Aan activiteiten van religieuze verenigingen nemen 6,5% van de 12-14 jarigen en 4,2% van de 14-18 jarigen deel. Dit is meer dan het dubbele dan de participatiegraad van de jongeren uit JOP2.

We onthouden voor de JOP Brussel databank dat er veel gelijkenissen zijn met JOP2. Zo is sport het populairste bij alle leeftijdscategorieën. Daarna komt net zoals in JOP2 het deeltijds kunstonderwijs, amateur-kunstbeoefening en jeugdbewegingen. Een sterk verschil zien we in de verschillende participatie graden. De actieve participatiegraden liggen in JOP Brussel ongeveer de helft lager dan in JOP2. Daarnaast is de deelname aan activiteiten van religieuze verenigingen dubbel zo groot als in JOP2.

In tabel 4 komen de scholen uit Antwerpen-Gent aan bod. Hier vallen de sterke gelijkenissen met JOP Brussel meteen op. Ongeveer 37% van de 12-14 jarigen is een actief sporter tegenover 35% van de 14-18 jarigen. De 12-14 jarigen nemen vaker deel aan activiteiten van het deeltijds kunstonderwijs (9,9%) en amateur-kunstbeoefening (11,6%) dan de 14-18 jarigen (8,5% en 8,9%). De jeugdbewegingen zijn bij de categorie jeugd wederom het populairst waarbij 13,4% van de 12-14 jarigen actief lid is tegenover 10,8% van de 14-18 jarigen. Aan de activiteiten van speelpleinen en van jeugdwelzijnswerking neemt ongeveer 4% van de 12-14 jarigen actief deel. Bij de 14-18 jarigen is bij speelpleinwerking (3,7%) en jeugdwelzijnswerk (2,2%) dit aandeel lager.

TABEL 4 PARTICIPATIEVORMEN IN DE DATABANK JOP ANTWERPEN-GENT NAAR LEEFTIJD (RIJPERCENTAGES)

		JOP Antwerpen-Gent							
		12 tot 14 jaar				14-18 jaar			
		Actief	Passief	Geen		Actief	Passief	Geen	
		lid	lid	lid	n	lid	lid	lid	n
Sport									
	sport	37,1	5,1	57,8	935	35,0	4,8	60,2	2776
Cultuur									
	Deeltijds Kunstonderwijs	9,9	2,5	87,6	919	8,5	2,0	89,6	2769
	Kunstbeoefening	11,6	2,2	86,2	921	8,9	2,2	88,8	2765
	Cursussen of Workshops								
Jeugd									
	Jeugdbeweging	13,4	2,4	84,2	913	10,8	2,0	87,2	2766
	Speelplein	4,2	6,1	89,7	915	3,7	2,8	93,4	2749
	Jeugdhuis	4,9	3,4	91,7	922	5,4	4,7	89,9	2749
	Allochtone verenigingen	3,4	2,4	94,3	922	1,5 ^b	1,7	96,8	2772
	Jeugdwelzijnswerking	4,3	3,4	92,3	917	3,1	2,2	94,7	2760
	Fuif organisatie								
	Uitwisselingprogramma								
Hobby									
	Hobby verenigingen								
Mens en milieu									
	Derde wereld vereniging	2,4	2,1 ^b	95,5	921	1,4	2,4	96,2	2772
	Helpende vereniging	3,6	2,7	93,7	917	1,6	3,4	95,0	2750
	Milieu vereniging	3,2	4,9	91,9	922	1,4	3,8	94,8	2762
Belangen									
	Vakbond								
	Mutualiteit								
	Politiek								
Religie									
	Religieuze verenigingen	3,8	2,2	94,1	919	1,8	1,7	96,5	2766

Noot: b = n<20

Voor verenigingen omtrent mens en milieu is 2,4% actief lid van verenigingen rond de derde wereld, 3,6% van verenigingen die anderen helpen en 3,2% van milieu verenigingen. Dit is ongeveer dubbel zo veel als de jongeren in JOP Brussel. Bij de 14-18 jarigen is een lagere actieve participatie merkbaar. Zo is slechts 1,4% actief lid van een vereniging rond de derde wereld, 1,6% van een vereniging die anderen helpen en 1,4% van een milieuvereniging.

De religieuze participatie is eveneens lager dan in JOP Brussel. Zo is 3,8% van de 12-14 jarigen actief lid van een religieuze organisatie tegenover 1,8% van de 14-18 jarigen.

Uit JOP Antwerpen-Gent onthouden we de sterke gelijkenissen met JOP Brussel en JOP2. Sportverenigingen tellen het meeste actieve leden gevolgd door culturele en jeugdverenigingen. Ook hier is er een duidelijk lagere participatie dan in JOP2 merkbaar. Over het algemeen daalt de actieve participatie naarmate de jongeren ouder worden. Deze verschillen zijn echter vaak klein.

De lagere participatie in de steden voor bijna alle vormen van participatie is opvallend. Enige voorzichtigheid betreffende conclusies hieromtrent is evenwel geboden. De verschillen kunnen het gevolg zijn van twee zaken nl. een lagere participatie in de steden, maar ook een groter bereik van de scholonenquêtes wat betreft kwetsbare groepen. In het vervolg wordt getoond dat kwetsbaarheid, ongeacht hoe deze gemeten worden, samenhangt met minder participatie, ook weer ongeacht hoe deze gemeten wordt. We weten dat scholonenquêtes er beter in slagen kwetsbare jongeren te bereiken dan postenquêtes.

4.2 Participatie en maatschappelijke kwetsbaarheid

In de volgende paragrafen worden de verschillende categorieën (Sport, Cultuur, Jeugd,...) opgesplitst naar indicatoren voor maatschappelijk kwetsbaarheid. Er wordt steeds een chi-kwadraat test toegepast om na te gaan of er een significant verband is tussen het verenigingstype en de indicator van maatschappelijke kwetsbaarheid. De verenigingstypes zijn samengesteld uit items die in de drie databanken gezamenlijk voorkomen. Zo bestaat het verenigingstype cultuur uit de jongeren die deelnemen aan het deeltijds kunstonderwijs en amateur-kunstbeoefening. Het item cursussen of workshops werd weggelaten omdat het niet werd bevraagd in JOP Antwerpen-Gent. Voor een volledig overzicht van welke items in de verenigingstypes werden meegenomen zie tabel 1 in het begin van dit hoofdstuk.

4.2.1 *Beschrijving algemene participatie*

In tabel 7 wordt de algemene participatie vergeleken tussen de drie databanken opgesplitst naar verschillende indicatoren omtrent maatschappelijke kwetsbaarheid. De algemene participatie geeft het percentage jongeren weer dat minstens aan één participatie vorm deelneemt. Dat is een zeer algemene indicator die precies door zijn algemeenheid ook zo

veelzeggend is. Voor elke indicator van kwetsbaarheid vinden we significante verschillen. Mensen in een kwetsbare positie trekken daarbij steevast aan het kortste eind. Zij zijn minder actief of passief lid en vaker niet lid. Toch is het verhaal genuanceerd. De verschillen zijn aanzienlijk maar per bestudeerd kenmerk van kwetsbaarheid vinden we doorgaans dat de participatie bij de kwetsbare categorie toch nog steeds aanzienlijk is en doorgaans goed boven de 40 % procent ligt. Dat betekent dat het verenigingsleven nog steeds een van de belangrijkste bruggenbouwers is tussen die groepen die in verschillende omstandigheden leven. Het vormt ook de motiverende reden om te blijven inzetten op een zo breed mogelijk bereik van verenigingen. Voor geen enkel kenmerk, immers, kunnen we zeggen dat het verenigingsleven in zijn geheel een groep totaal niet bereikt.

De totale algemene participatie is zoals we uit bovenstaande tabellen reeds konden vermoeden het hoogst in JOP 2 (60,2%), gevolgd door JOP Brussel (52%) en JOP Antwerpen-Gent (50%)⁶. In tabel 7 zien we enkele duidelijke trends. Mannen zijn vaker actief lid dan vrouwen. Het verschil tussen mannen en vrouwen is relatief klein in JOP2 (5%) maar groter in JOP Brussel (16,3%) en JOP Antwerpen-Gent (20%). Op het vlak van passief lidmaatschap zien we het omgekeerde, vrouwen zijn vaker passief lid dan mannen.

Voor de verschillen naar leeftijdsgroepen is er enkel in JOP2 een duidelijke evolutie merkbaar. Naarmate de respondenten ouder worden is er een lagere algemene participatie. De grote meerderheid (81,9%) van de 12-14 jarigen neemt actief deel aan verenigingen gevolgd door 71% bij de 14-18 jarigen, 59,9% voor de 18-25 jarigen en 50,3% voor de 25-30 jarigen. Bij JOP Brussel en Antwerpen-Gent werden enkel 12-18 jarigen bevraagd en is het verschil tussen de groepen verwaarloosbaar.

Er werd eveneens nagegaan hoe het opleidingsniveau van de ouders invloed heeft op de participatiegraad van jongeren. Hier valt op dat naarmate ouders hoger opgeleid zijn de jongeren meer actief participeren. Jongeren waarvan beide ouders laaggeschoold zijn participeren het minst (JOP2=52,9%; JOP Brussel= 38,8%; JOP A-G=29,8%) gevolgd door jongeren met 1 hoogopgeleide ouder (JOP2=65%; JOP Brussel= 58,3%; JOP A-G=34,7%) en jongeren waarvan beide ouders hoog opgeleid zijn (JOP2=72,6%; JOP Brussel= 67,9%; JOP A-G=49,2%). De hogere participatiegraad van kinderen van hoogopgeleiden kan

---

⁶ Verschillen tussen de cijfers in dit rapport en de cijfers in het boek 'Jong in Antwerpen en Gent' hebben te maken met de manier waarop er werd omgegaan met open antwoordcategorieën. In 'Jong in Antwerpen en Gent' werden de open antwoordcategorieën meegenomen in de analyses, in dit rapport werd gekozen voor uniformiteit in de analyses overheen de verschillende JOP-databanken.

waarschijnlijk verklaard worden door een betere kennis van de mogelijkheden en de grotere financiële ruimte waarover hoger opgeleiden beschikken.

Voor al dan niet werkende ouders is eenzelfde patroon merkbaar. In de databanken participeren jongeren waarvan beide ouders werkloos zijn het minst (JOP2=52,9%; JOP Brussel= 38,8%; JOP A-G=29,8%) gevolgd door jongeren met 1 werkende ouder (JOP2=65%; JOP Brussel= 58,3%; JOP A-G=34,7%) en jongeren waarvan beide ouders werken (JOP2=72,6%; JOP Brussel= 67,9%; JOP A-G=49,2%). De hogere participatiegraad van kinderen van werkende ouders kan het gevolg zijn van de grotere financiële ruimte die werkende ouders hebben en de sterke correlatie tussen opleidingsniveau van de ouders en het al dan niet werken. Ook hebben werkloze ouders meer tijd om kinderen op te vangen en dienen er geen andere oplossingen gezocht te worden voor kinderopvang.

Deze voorgaande trends zetten zich voort wanneer we kijken naar financiële parameters. Naarmate het gezin gemakkelijker kan rondkomen met het inkomen stijgt de algemene participatiegraad. Kinderen uit gezinnen met meer financiële ruimte hebben dus een hogere participatiegraad dan kinderen uit gezinnen waar men moeilijk kan rondkomen met het inkomen.

Het is geen verrassing dat eenzelfde patroon vastgesteld wordt voor de gevolgde onderwijsvorm gezien de sterke correlatie tussen het opleidingsniveau van de ouders en de gevolgde onderwijsvorm van de jongeren. Jongeren participeren meer naarmate ze een hogere opleidingsvorm volgen. In JOP2 kon geen onderscheid gemaakt worden voor de A-stroom en B-stroom van 12-14 jarigen en werd enkel de grovere opdeling ASO, TSO, BSO gebruikt. Jongeren uit het ASO (68,6%) participeren vaker dan jongeren uit het TSO (60,2%) en BSO (42,6%). Voor JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent zien we een vergelijkbaar patroon. De 12-14 jarigen die les volgen in de A-stroom (JOP Brussel=56,1%; JOP A-G=55%) hebben een hogere actieve participatie dan de 12-14 jarigen uit de B-stroom (JOP Brussel=42,4%; JOP A-G=38,5%). Leerlingen uit het ASO hebben een hogere actieve participatie in JOP Brussel (68,6%) en JOP Antwerpen-Gent (60,3%) dan leerlingen uit het TSO (41,7% en 51,2%) en BSO (30,4% en 35,3%).

Een opdeling naar herkomst leert ons dat allochtonen een lagere actieve participatie hebben dan autochtonen. Voor JOP Antwerpen-Gent is 40% van de allochtonen actief lid van een vereniging terwijl dit voor JOP2 46,3% en JOP Brussel 44,8% bedraagt. Bij de autochtonen is de actieve participatie in JOP2 62,5%, in JOP Brussel 67,4% en in JOP Antwerpen-Gent 60,7%.

Inzake religie tekenen zich enkele interessante patronen af. Moslims participeren op basis van de drie databanken het minst, gevolgd door de onverschilligen (uitgezonderd in JOP

Brussel maar de groep onverschilligen bedraagt slechts 59 personen waardoor deze cijfers weinig betrouwbaar zijn). Christenen, vrijzinnigen en ongelovigen hebben een hoge actieve participatie net zoals de rest categorie (uitgezonderd JOP Brussel maar hier gaat het wederom slechts over 58 respondenten).

Jongeren waarvan beide ouders nog samenwonen participeren in JOP2 (66,4%) en JOP Antwerpen-Gent (53%) meer dan jongeren waarvan beide ouders niet meer samenwonen (JOP2=53,1%; JOP A-G= 45,2%). In JOP Brussel zien we het omgekeerde. Jongeren die niet bij beide ouders wonen participeren minder (51,7%) dan jongeren die wel bij beide ouders wonen (53%).

Tot slot is er meer actieve participatie naarmate jongeren een betere gezondheid rapporteren. Jongeren die (helemaal) niet tevreden zijn met hun gezondheid participeren minder (JOP 2= 49,5%; JOP Brussel= 45,2%; JOP A-G= 32,3%) dan jongeren die (heel) tevreden zijn over hun gezondheid (JOP 2= 62,2%; JOP Brussel= 53,4%; JOP A-G= 53,8%).

Het voorgaande toont duidelijk risicokenmerken op een lagere betrokkenheid bij het verenigingsleven. Zoals eerder aangegeven vormt geen enkel van die kenmerken een garantie op een totale afwezigheid. Het verhaal wordt anders indien de verschillende kenmerken gecombineerd worden. Kwetsbaarheid is inderdaad vaak niet een verhaal van of- of maar van en-en. Kwetsbare mensen zijn niet of laag bemiddeld of laaggeschoold maar vaak en laag bemiddeld en laaggeschoold. In onderstaande tabel 5 hebben we de algemene participatie uitgesplitst naar een indicator die score geeft die uitdrukt hoeveel risicokenmerken op niet participatie de betrokkene combineert. Een score van 7 staat dan voor een respondent waarvan beide ouders laagopgeleid en werkloos zijn, die uit een eenoudergezin komt waar men moeilijk tot zeer moeilijk kan rondkomen met het maandelijksinkomen, waarbij de respondent beroepsonderwijs volgt of in de B-stroom, van allochtone origine is en helemaal niet tevreden is met zijn gezondheid. Om de tabel overzichtelijk te maken hebben we die respondenten die drie of meer risicokenmerken hebben samengenomen. Ongeveer 27% van de jongeren heeft geen risicokenmerken in de JOP2 en JOP Antwerpen-Gent databank. In JOP Brussel bedraagt dit 20,7%. Het aantal respondenten die drie of meer risicokenmerken heeft, bedraagt in JOP2 19,8%, in JOP Brussel 17,2% en JOP Antwerpen-Gent 21,1%.

TABEL 5 AANTAL RISICOKENMERKEN IN DE DATABANKEN JOP2, JOP BRUSSEL, JOP ANTWERPEN-GENT NAAR LEEFTIJD (KOLOMPERCENTAGES)

	JOP2	JOP Brussel	JOP Antwerpen-Gent
Aantal risicokenmerken			
0 risicokenmerken	26,9	20,7	26,5

1	30,2	30,4	27,1
2	23,1	31,7	25,3
3 of meer risicokenmerken	19,8	17,2	21,1
Totaal	100	100	100

Tabel 6 geeft de algemene participatie weer naar het aantal risicokenmerken. Een duidelijk patroon valt op. Naarmate een respondent meer risicokenmerken heeft, daalt de actieve participatie. De participatie van jongeren met 0 risicokenmerken en dus in de minst kwetsbare situatie zitten (JOP 2= 77,1%; JOP Brussel= 82,4%; JOP A-G= 77,2%) is het hoger dan de participatie van jongeren met 3 of meer risicokenmerken (JOP 2= 43,7%; JOP Brussel= 40,5%; JOP A-G= 35,3%). De relatie tussen het aantal risicokenmerken en algemene participatie is significant. Dezelfde oefening werd gemaakt voor de verschillende participatievormen (zie bijlage tabellen 15 en 16).

TABEL 6 ALGEMENE PARTICIPATIE NAAR AANTAL RISICOKENMERKEN IN DE DATABANKEN JOP2, JOP BRUSSEL, JOP ANTWERPEN-GENT (RIJPERCENTAGES)

Algemene Participatie				
	JOP 2			n
	Actief lid	Passief lid	Geen lid	
0 risicokenmerken	77,1	16,0	6,9	682
1	66,1	19,5	14,4	770
2	53,8	24,1	22,1	580
3 of meer risicokenmerken	43,7	24,6	31,7	499
			$\chi^2=187,6$	***

	JOP Brussel			n
	Actief lid	Passief lid	Geen lid	
0 risicokenmerken	82,4	3,5	14,1	142
1	60,0	8,0	32,0	200
2	47,6	12,4	40,0	210
3 of meer risicokenmerken	40,5	11,7	47,7	111
			$\chi^2=58,7$	***

	JOP Antwerpen-Gent			n
	Actief lid	Passief lid	Geen lid	
0 risicokenmerken	77,2	7,2	15,6	682
1	58,1	8,3	33,6	770
2	43,7	10,9	45,4	580
3 of meer risicokenmerken	35,3	9,1	55,6	499
			$\chi^2=216,2$	***

TABEL 7 ALGEMENE PARTICIPATIE EN MAATSCHAPPELIJKE KWETSBAARHEID IN JOP 2, JOP BRUSSEL EN JOP ANTWERPEN-GENT (RIJPERCENTAGES)

Algemene Participatie													
	JOP 2				JOP BXL				JOP A-G				
	Actief	Passief	Geen		Actief	Passief	Geen		Actief	Passief	Geen		
	lid	lid	lid	n	lid	lid	lid	n	lid	lid	lid	n	
Totaal	60,2	19,8	20,0	3136	52,0	12,3	35,7	1489	50,3	8,6	41,1	3745	
Geslacht													
M	63,2	18,0	36,8	1587	60,7	10,9	28,4	675	61,5	8,2	30,3	1651	
V	57,2	21,6	21,2	1548	44,5	13,4	42,1	798	41,5	8,9	49,6	2073	
	$\chi^2=12,1$			**				$\chi^2=39,1$	***	$\chi^2=156,4$			***
Leeftijd													
12-14 ^a	81,9	/	18,1	453	52,2	14,0	33,7	572	50,4	8,7	40,9	942	
14-18	71,0	9,6	19,3	844	51,9	11,2	37,0	917	50,3	8,6	41,1	2803	
18-25	59,9	20,9	19,2	1431				$\chi^2=3,4$				$\chi^2=0,0$	
25-30	50,3	27,8	21,8	861									
	$\chi^2=106,1$			***									
Opleiding ouders													
Laag	52,9	21,7	25,5	1392	38,8	14,3	46,9	416	29,8	4,8	65,5	965	
1 ouder hoog	65,0	20,8	14,2	622	58,3	4,8 ^b	36,9	265	34,7	5,5	59,8	493	
Beide hoog	72,6	16,6	10,8	811	67,9	9,7	22,4	343	49,2	5,6	45,2	931	
	$\chi^2=108,4$			***				$\chi^2=75,7$	***	$\chi^2=165,3$			***
Werk ouders													
Beide werkloos	46,1	25,1	28,7	372	36,9	15,1 ^b	48,0	101	33,7	14,2	52,2	223	
1 werkend	56,6	22,2	21,2	863	47,9	11,8	40,2	370	42,7	8,1	49,2	807	
Beide werkend	65,1	17,7	17,2	1850	63,7	8,1	28,2	648	58,0	7,8	34,1	2103	

				$\chi^2=55,7$	***			$\chi^2=40,1$	***			$\chi^2=95,9$	***
Inkomen													
(zeer) moeilijk	42,5	23,4	34,2	262	30,4	14,3 ^b	55,3	68	36,4	10,7 ^b	52,8	131	
Tussen beide	57,3	22,6	20,2	1405	47,5	16,0	36,6	582	44,6	8,8	46,6	1144	
(zeer) gemakkelijk	67,4	16,7	15,9	1336	58,0	9,0	33,0	767	53,9	8,2	37,8	2392	
				$\chi^2=78,0$	***			$\chi^2=36,4$	***			$\chi^2=38,5$	***
Onderwijsvorm													
A-stroom					56,1	13,5	30,4	410	55,0	7,2	37,9	678	
B-stroom					42,4	15,4	42,3	162	38,5	12,3	49,3	245	
Aso	68,6	19,2	12,2	1462	58,0	10,5	31,5	644	60,3	9,4	30,3	1184	
Tso	60,2	20,4	19,4	898	41,7	10,9 ^b	47,4	170	51,2	6,6	42,2	656	
Bso	42,6	21,0	36,3	634	30,4	15,9 ^b	53,6	104	35,3	9,3	55,3	830	
				$\chi^2=181,3$	***			$\chi^2=50,2$	***			$\chi^2=160,5$	***
Opleiding													
Geen secundair	37,3	27,9	34,9	140									
Secundair	59,6	22,9	17,5	1342									
Hogeschool	57,5	28,9	13,6	325									
Universiteit	58,2	28,9	12,8	147									
				$\chi^2=45,3$	***								
Autochtoon													
Allochtoon	46,3	19,2	34,4	379	44,8	13,4	41,8	985	40,0	10,0	50,0	1831	
Autochtoon	62,5	19,9	17,6	2687	67,4	9,7	22,9	429	60,7	7,2	32,1	1861	
				$\chi^2=61,2$	***			$\chi^2=62,6$	***			$\chi^2=158,5$	***
Religie													
Christen	63,5	19,5	17,0	1631	59,4	10,1	30,5	378	57,2	9,2	33,6	1200	
Moslim	33,4	19,7	46,9	112	40,7	13,9	45,3	610	37,3	9,2	53,6	1077	

Vrijzinnig + Ongelovig	59,7	20,5	19,7	959	63,3	10,7	26,0	333	54,9	7,5	37,7	923
Onverschillig	53,6	21,8	24,6	261	64,8	11,0 ^b	24,2 ^b	59	52,6	6,5 ^b	41,0	158
Rest	60,3	14,8	24,9	139	49,0	16,1 ^b	34,9	58	54,8	7,4 ^b	37,8	150
			$\chi^2=73,5$	***			$\chi^2=62,7$	***			$\chi^2=115,4$	***
Intact gezin												
Woont bij beide ouders	66,4	17,0	16,6	1685	51,7	11,6	36,7	1039	53,0	8,1	38,9	2494
Woont niet bij beide ouders	53,1	23,1	23,8	1430	53,0	13,6	33,5	425	45,2	9,7	45,0	1237
			$\chi^2=57,1$	***			$\chi^2=2,1$				$\chi^2=19,7$	***
Gezondheid												
(helemaal) niet tevreden	49,5	26,5	24,0	146	45,2	22,0 ^b	32,8	75	32,3	9,7	57,9	221
Tussen beide	53,7	19,9	26,4	537	49,1	15,4	35,5	205	40,9	13,6	45,4	605
(heel) tevreden	62,2	19,5	18,3	2407	53,4	10,8	35,8	1152	53,8	7,4	38,7	2881
			$\chi^2=28,1$	***			$\chi^2=10,3$	*			$\chi^2=91,9$	***

Noot: b = n<20; a = 12-14 jarigen kregen andere antwoord categorieën ("nu lid; geen of vroeger lid"); De 12-14 jarigen werden verder niet meegenomen. ; * p<.05; ** p <.01; *** p <.000

4.2.2 Beschrijving Culturele participatie

De culturele participatie is samengesteld uit de items:

- deeltijd kunstonderwijs (muziekschool, tekenacademie, beeldende kunst, toneel, dans, woordkunst,... na de schooluren)
- (amateur)-kunstbeoefening (dans, harmonie, straattheater, circusschool, jeugdkoor,...)

Deze items waren gemeenschappelijk in de drie databanken en zijn de populairste vorm van culturele participatie onder de jongeren. De actieve participatie is vergelijkbaar overheen de drie databanken, in JOP2 is 14,2% actief lid tegenover 14,4% in JOP Brussel en 14% in JOP Antwerpen-Gent (zie tabel 8).

In tegenstelling tot de algemene participatie zijn vrouwen (JOP2=19,6%; JOP Brussel=18,7%; JOP A-G=16,6%) sterker vertegenwoordigd op het vlak van culturele participatie dan mannen (JOP2= 9%; JOP Brussel=9,5%; JOP A-G=10,7%).

In JOP2 en JOP A-G daalt het actief lidmaatschap naarmate de respondenten ouder worden. In JOP A-G is het verschil echter klein en is de relatie tussen leeftijd en culturele participatie niet significant. In JOP Brussel is het omgekeerde patroon merkbaar en hebben de 12-14 jarigen (13,5%) een lagere culturele participatie dan de 14-18 jarigen (15%).

Voor het opleidingsniveau van de ouders merken we eenzelfde patroon op voor JOP2 en JOP Brussel als voor de algemene participatie (zie tabel 7). Naarmate ouders hoger geschoold zijn, stijgt de culturele participatie van hun kinderen. Kinderen wier ouders beide laaggeschoold zijn (JOP2= 8,2%; JOP Brussel=9,2%), hebben een lagere culturele participatie dan kinderen waarvan één (JOP2=18,4%; JOP Brussel=17,7%) of twee (JOP2= 23,2%; JOP Brussel=19,3%) ouders hooggeschoold zijn. Voor de jongeren uit Antwerpen-Gent is een hogere culturele participatie zichtbaar indien één ouder hoogopgeleid is (5,4%) dan wanneer beide ouders laagopgeleid zijn (2,8%). Indien beide ouders hoogopgeleid zijn bedraagt het percentage actieve participatie 4,9%.

De culturele participatie is hoger voor jongeren uit gezinnen waarin één of twee ouders werken dan voor gezinnen waarbij beide ouders werkloos zijn. Dit patroon is zichtbaar in alle databanken uitgezonderd in JOP Brussel. In JOP Brussel bedraagt de culturele participatie van jongeren uit gezinnen waar beide ouders werkloos zijn 12,3% wat hoger is dan de culturele participatie van jongeren uit gezinnen met 1 werkende ouder (8,9%). Dit is echter een vertekening door het lage aantal respondenten waarvan beide ouders werkloos zijn (n=100) en het lage aantal respondenten in de antwoordcategorie actief lid (n<20).

Net als voor de algemene participatie stijgt de culturele participatie van jongeren naarmate hun gezin gemakkelijker kan rondkomen met het inkomen. Jongeren waarvan het gezin (zeer) moeilijk met het inkomen kan rondkomen (JOP2= 5,4%; JOP Brussel=5,5%; JOP A-G=3,9%) hebben een lagere culturele participatie dan jongeren uit gezinnen die (zeer) gemakkelijk rondkomen (JOP2= 18,2%; JOP Brussel=16,2%; JOP A-G=15,6%).

De gevolgde opleidingsvorm van de jongeren heeft een sterke invloed op de culturele participatie. In JOP2 kon geen onderscheid gemaakt worden voor de A-stroom en B-stroom van 12-14 jarigen en werd enkel de grovere opdeling ASO, TSO, BSO gebruikt. Jongeren uit het ASO (21,5%) hebben een hogere culturele participatie dan jongeren uit het TSO (9,6%) en BSO (5,4%). Voor JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent zien we een vergelijkbaar patroon uitgezonderd de jongeren die les volgen in het BSO. Hier is er echter een vertekening door het lage aantal respondenten uit het BSO (n=103) en het daarmee gepaard gaande lage aantal actieve leden (n<20) van culturele organisaties. De 12-14 jarigen die les volgen in de A-stroom (JOP Brussel=14,6%; JOP A-G=16,4%) hebben een hogere actieve culturele participatie dan de 12-14 jarigen uit de B-stroom (JOP Brussel=10,5%; JOP A-G=12,8%).

Als culturele participatie opgesplitst wordt naar herkomst valt het op dat autochtonen vaker lid zijn van het deeltijds kunstonderwijs en/of (amateur)-kunst beoefenen. De culturele participatie van allochtonen is vergelijkbaar overheen de drie databanken (JOP2= 9,4%; JOP Brussel=11%; JOP A-G=10,2%) en is lager dan die van de autochtonen (JOP2= 15%; JOP Brussel=22,8%; JOP A-G=18%).

Er zijn verschillen merkbaar in de culturele participatie van leden van verschillende religies. Zo hebben christenen, de restcategorie en vrijzinnigen en ongelovigen een vergelijkbaar niveau van culturele participatie maar staan ze in sterk contrast met de lage culturele participatie van moslims en onverschilligen.

In JOP2 en JOP Antwerpen-Gent hebben jongeren die bij de beide ouders wonen (JOP2=19,2%; JOP A-G=15%) een hogere culturele participatie van jongeren die niet bij beide ouders wonen (JOP2=8,4%; JOP A-G=12,3%). In JOP Brussel is net als voor de algemene participatie het omgekeerde patroon merkbaar en participeren jongeren die niet bij beide ouders wonen meer dan jongeren die wel bij beide ouders wonen. Dit patroon kan waarschijnlijk verklaard worden doordat er minder scheidingen voorkomen in allochtone gezinnen en allochtonen de grootste groep vormen in JOP Brussel en gekenmerkt worden door een lagere culturele participatie. Deze relatie tussen gezinssituatie en culturele participatie is niet significant in JOP Brussel.

Een gebrekkige gezondheid kan een zware drempel zijn voor culturele participatie. Het patroon is niet eenduidig aangezien het aantal respondenten in de groep "(helemaal) niet tevreden" laag is. Zo beslaat deze groep in JOP Brussel slechts 75 respondenten en in JOP2

146 wat de resultaten sterk kan vertekenen. Toch merken we in JOP2 en JOP Antwerpen-Gent dat jongeren die (helemaal) niet tevreden zijn (JOP2=10%; JOP A-G=10,6%) over hun gezondheid een lagere culturele participatie vertonen dan jongeren die (heel) tevreden zijn (JOP2=15,5%; JOP A-G=14,1%).

TABEL 8 CULTURELE PARTICIPATIE EN MAATSCHAPPELIJKE KWETSBAARHEID IN JOP 2, JOP BRUSSEL EN JOP ANTWERPEN-GENT (RIJPERCENTAGES)

		Cultuur											
		JOP 2				JOP BXL				JOP A-G			
		Actief	Passief	Geen		Actief	Passief	Geen		Actief	Passief	Geen	
		lid	lid	lid	n	lid	lid	lid	n	lid	lid	lid	n
Totaal		14,2	1,4	84,4	3117	14,4	4,6	81,0	1482	14,0	2,9	83,1	3715
Geslacht													
	M	9,0	1,0 ^b	90,0	1573	9,5	4,7	85,8	671	10,7	2,6	86,7	1632
	V	19,6	1,8	78,6	1544	18,7	4,5	76,8	795	16,6	3,1	80,3	2062
				$\chi^2=77,2$	***			$\chi^2=24,9$	***			$\chi^2=27,6$	***
Leeftijd													
	12-14 ^a	35,6	/	64,4	449	13,5	7,9	78,7	570	15,2	2,9	81,9	932
	14-18	24,2	1,7 ^b	74,2	842	15,0	2,5	82,5	912	13,6	2,9	83,5	2783
	18-25	13,1	1,5	85,4	1417			$\chi^2=23,2$	***			$\chi^2=1,5$	
	25-30	6,3	1,1 ^b	92,6	858								
				$\chi^2=115,4$	***								
Opleiding ouders													
	Laag	8,2	1,1 ^b	90,7	1381	9,2	4,1 ^b	86,7	416	2,8	3,7	93,5	964
	1 ouder hoog	18,4	1,7 ^b	79,9	618	17,7	3,0 ^b	79,3	263	5,4	4,5	90,1	495
	Beide hoog	23,2	2,2 ^b	74,6	808	19,3	5,0 ^b	75,7	341	4,9	9,0	86,1	928
				$\chi^2=106,2$	***			$\chi^2=19,6$	***			$\chi^2=122,8$	***
Werk ouders													
	Beide werkloos	6,5	1,4 ^b	92,1	369	12,3 ^b	3,7 ^b	84,0	100	7,2 ^b	4,0 ^b	88,8	219
	1 werkend	10,8	1,5 ^b	87,7	853	8,9	4,0 ^b	87,1	370	11,1	3,7	85,2	805
	Beide werkend	17,6	1,4	81,0	1845	18,7	4,3	77,0	645	16,6	2,7	80,6	2091

			$\chi^2=42,9$	***			$\chi^2=19,0$	***			$\chi^2=26,4$	***
Inkomen												
(zeer) moeilijk	5,4 ^b	2,1 ^b	92,5	258	5,5 ^b	4,6 ^b	89,9	68	10,4 ^b	3,9 ^b	85,7	131
Tussen beide	11,6	1,7	86,7	1398	12,8	5,7	81,5	580	11,2	3,1	85,7	1133
(zeer) gemakkelijk	18,2	1,1 ^b	80,8	1331	16,2	3,4	80,4	764	15,6	2,8	81,6	2377
			$\chi^2=42,8$	***			$\chi^2=10,9$	*			$\chi^2=14,1$	**
Onderwijsvorm												
A-stroom					14,6	6,7	78,7	410	16,4	2,8 ^b	80,8	675
B-stroom					10,5 ^b	10,9 ^b	78,6	160	12,8	2,9 ^b	84,3	238
Aso	21,5	1,5	77,0	1457	17,5	1,9 ^b	80,7	640	21,8	3,2	75,1	1178
Tso	9,6	1,1 ^b	89,4	891	7,8 ^b	3,1 ^b	89,1	169	9,5	2,3 ^b	88,2	651
Bso	5,4	1,4 ^b	93,2	630	11,2 ^b	5,8 ^b	83,0	103	5,1	2,6	92,3	822
			$\chi^2=119,0$	***			$\chi^2=41,8$	***			$\chi^2=130,0$	***
Opleiding												
Geen secundair	2,9	0,7 ^b	96,4	140								
Secundair	11,5	1,9	86,6	1336								
Hogeschool	12,2	0,6 ^b	87,1	325								
Universiteit	11,7 ^b	0,3 ^b	87,9	146								
			$\chi^2=16,6$	*								
Autochtoon												
Allochtoon	9,4	0,9 ^b	89,8	373	11,0	5,2	83,8	979	10,2	3,7	86,2	1809
Autochtoon	15,0	1,5	83,5	2674	22,8	3,5 ^b	73,7	428	18,0	2,1	80,0	1853
			$\chi^2=10,0$	**			$\chi^2=34,2$	***			$\chi^2=51,3$	***
Religie												
Christen	16,0	1,8	82,1	1617	23,8	2,7 ^b	73,5	377	18,7	3,0	78,4	1194
Moslim	1,4 ^b		98,6	109	6,2	5,9	87,9	605	5,7	3,5	90,8	1061

Vrijzinnig + Ongelovig	13,2	1,2 ^b	85,7	958	18,1	3,9 ^b	78,1	332	16,7	2,2 ^b	81,2	918
Onverschillig	9,8	1,5 ^b	88,7	260	8,2 ^b	4,2 ^b	87,5	59	9,0 ^b	1,6 ^b	89,4	156
Rest	18,6		81,4	139	21,9 ^b	6,3 ^b	71,8	58	22,1	4,7 ^b	73,2	149
			$\chi^2=31,5$	***			$\chi^2=72,4$	***			$\chi^2=105,5$	***
Intact gezin												
Woont bij beide ouders	19,2	1,6	79,3	1673	13,6	4,3	82,0	1036	15,0	3,0	82,0	2471
Woont niet bij beide ouders	8,4	1,3 ^b	90,3	1422	16,3	5,0	78,7	421	12,3	2,8	85,0	1230
			$\chi^2=73,9$	***			$\chi^2=2,3$				$\chi^2=5,2$	
Gezondheid												
(helemaal) niet tevreden	10,0 ^b	1,2 ^b	88,2	146	14,6 ^b	7,9 ^b	77,5	75	10,6	2,9 ^b	86,5	220
Tussen beide	10,0	2,3 ^b	87,7	533	14,5	7,7 ^b	77,8	204	15,3	3,8	80,9	603
(heel) tevreden	15,5	1,2	83,3	2397	14,7	3,8	81,5	1145	14,1	2,7	83,2	2858
			$\chi^2=16,3$	**			$\chi^2=8,8$				$\chi^2=7,2$	

Noot: b = n<20; a = 12-14 jarigen kregen andere antwoord categorieën ("nu lid; geen of vroeger lid"); De 12-14 jarigen werden verder niet meegenomen. ; * p<.05; ** p <.01; *** p <.000

4.2.3 Beschrijving participatie aan sportverenigingen

Zoals aangetoond in tabel 4 is sport de vaakst voorkomende vorm van participatie bij jongeren. De sportparticipatie is in de drie databanken vergelijkbaar (zie tabel 9). In JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent bedraagt deze 35,3% en 35,5%. In JOP2 is de participatiegraad iets hoger en bedraagt deze 38,2%.

Voor de sportparticipatie zijn veel gelijkenissen merkbaar met de algemene participatie en de culturele participatie. Zo hebben mannen (JOP2=45,2%; JOP Brussel=48,3%; JOP A-G=48,5%) een hogere sportparticipatie dan vrouwen (JOP2=31%; JOP Brussel=24,2%; JOP A-G=25,1%). Het verschil tussen mannen en vrouwen bedraagt in JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent ongeveer 23% terwijl in JOP2 het verschil 14% bedraagt.

De sportparticipatie volgt bij de verschillende leeftijdsgroepen het gekende patroon. In JOP2 rapporteren de 12-14 jarigen (59%) een hoger actief lidmaatschap van sportverenigingen dan de 14-18 jarigen (52,2%), 18-25 jarigen (34,5%) en de 25-30 jarigen (30,7%). In JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent is eenzelfde trend zichtbaar. De sportparticipatie van de 12-14 jarigen (JOP Brussel=36,3%; JOP A-G=37,1%) is lager dan die van de 14-18 jarigen (JOP Brussel=34,6%; JOP A-G=35%). Het verband tussen leeftijd en sportparticipatie is in JOP Antwerpen-Gent niet significant.

Naarmate de ouders hoger opgeleid zijn, stijgt de actieve sportparticipatie. In de databanken participeren jongeren waarvan beide ouders laaggeschoold zijn het minst aan sportverenigingen (JOP2=33,4%; JOP Brussel=24,2%; JOP A-G=10,4%) gevolgd door jongeren met 1 hoogopgeleide ouder (JOP2=40,8%; JOP Brussel= 40,6%; JOP A-G=14,9%) en jongeren waarvan beide ouders hoog opgeleid zijn (JOP2=47,4%; JOP Brussel=45,4%; JOP A-G=25%). De hogere sportparticipatie van kinderen van hoogopgeleiden is waarschijnlijk te wijten aan de grotere financiële ruimte en een betere kennis van het beschikbare aanbod.

Gezien de sterke correlatie tussen opleidingsniveau van de ouders en mogelijke werkloosheid is het niet verassend dat jongeren waarvan beide ouders werkloos zijn, het minst actief lid zijn (JOP2=24,9%; JOP Brussel=25,9%; JOP A-G=21,3%) van een sportvereniging gevolgd door jongeren met 1 werkende ouder (JOP2=36,2%; JOP Brussel=28,8%; JOP A-G=28,4%) en jongeren waarvan beide ouders werken (JOP2=41,8%; JOP Brussel= 45,3%; JOP A-G=42,5%).

Deze trends zetten zich voort bij de financiële parameters. Een gezin dat (zeer) gemakkelijk kan rondkomen (JOP2=45,1%; JOP Brussel 39,9%; JOP A-G=38,9%) met het inkomen is

vaker actief lid dan gezinnen die (zeer) moeilijk rondkomen met het inkomen (JOP2=22,5%; JOP Brussel=22%; JOP A-G=24%).

Jongeren uit het ASO participeren meer dan jongeren uit het TSO. Jongeren uit het BSO participeren het minst. In JOP2 zijn Jongeren uit het ASO (43,5%) vaker actief lid van een sportvereniging dan jongeren uit het TSO (38,2%) en BSO (27,2%). In JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent wordt voor de 12-14 jarigen de opdeling A-stroom en B-stroom gemaakt. In JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent hebben de 12-14 jarigen die les volgen in de A-stroom (JOP Brussel=39%; JOP A-G=40,4%) een hogere actieve sportparticipatie dan de 12-14 jarigen uit de B-stroom (JOP Brussel=29%; JOP A-G=27,6%). Leerlingen uit het ASO zijn vaker actief lid van een sportvereniging in JOP Brussel (38,5%) en JOP Antwerpen-Gent (39,9%) dan leerlingen uit het TSO (JOP Brussel=30,8%; JOP A-G=37,8%) en BSO (JOP Brussel=16,8%; JOP A-G=25,8%).

Net zoals in de reeds besproken participatievormen zijn allochtone jongeren in Brussel (30,9%) en Antwerpen-Gent (27,4%) minder vaak actief lid van een sportvereniging dan autochtone jongeren in Brussel (42,9%) en Antwerpen-Gent (43,6%). De jongeren uit JOP2 volgen hetzelfde patroon, allochtonen (27,8%) hebben een lagere sportparticipatie dan autochtonen (39,8%). Op het gebied van religie valt het wederom op dat moslims het minst vaak een actieve sportparticipatie rapporteren overheen de drie databanken. De actieve sportparticipatie van moslims in Brussel (29,2%) en Antwerpen-Gent (25,4%) staat in contrast met de sportparticipatie van christenen (JOP Brussel=34,2%; JOP A-G=41,8%), vrijzinnigen of ongelovigen (JOP Brussel=44,4%; JOP A-G=37,6%), onverschilligen (JOP Brussel=55,6%; JOP A-G=38%). Voor JOP2 is een vergelijkbaar patroon zichtbaar.

Het opgroeien in een intact gezin volgt zoals in de vorige participatievormen hetzelfde patroon. Jongeren uit JOP2 (44%) en Antwerpen-Gent (37,9%) die bij beide ouders wonen zijn vaker actief lid van een sportvereniging dan jongeren die niet meer bij beide ouders wonen (JOP2=31,4%; JOP A-G=30,9%). In JOP Brussel is het omgekeerde zichtbaar jongeren bij wie de ouders samenwonen hebben een lagere sportparticipatie (34,8%) dan jongeren waarvan de beide ouders niet meer samenwonen (37%). Dit verschil is in JOP Brussel wel niet significant.

Naarmate de tevredenheid met de gezondheid stijgt, neemt de sportparticipatie toe. Jongeren uit JOP2 (23,7%), Brussel (17,6%) en Antwerpen-Gent (19,3%) die (helemaal) niet tevreden zijn over hun gezondheid hebben een lagere sportparticipatie dan de jongeren uit JOP2(40,7%), Brussel (37,4%) en Antwerpen-Gent(39%) die (heel) tevreden zijn over hun gezondheid.

TABEL 9 PARTICIPATIE AAN SPORTVERENIGINGEN EN MAATSCHAPPELIJKE KWETSBAARHEID IN JOP 2, JOP BRUSSEL EN JOP ANTWERPEN-GENT (RIJPERCENTAGES)

		Sport											
		JOP 2				JOP BXL				JOP A-G			
		Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n
		lid	lid	lid		lid	lid	lid		lid	lid	lid	
Totaal		38,2	3,4	58,5	3019	35,3	7,0	57,7	1448	35,5	4,9	59,6	3712
Geslacht													
	M	45,2	4,0	50,9	1529	48,3	7,3	44,5	653	48,5	5,3	46,2	1639
	V	31,0	2,8	66,2	1490	24,2	6,6	69,1	780	25,1	4,4	70,4	2052
				$\chi^2=73,3$	***			$\chi^2=95,4$	***			$\chi^2=231,1$	***
Leeftijd													
	12-14 ^a	59,0	/	41,0	449	36,3	9,6	54,1	553	37,1	5,1	57,8	935
	14-18	52,2	3,2	44,6	806	34,6	5,4	60,0	895	35,0	4,8	60,2	2776
	18-25	34,5	3,4	62,2	1383			$\chi^2=11,1$	**			$\chi^2=1,7$	
	25-30	30,7	3,6	65,8	830								
				$\chi^2=96,0$	***								
Opleiding ouders													
	Laag	33,4	3,3	63,4	1338	24,2	7,2	68,7	408	10,4	7,6	82,1	973
	1 ouder hoog	40,8	4,9	54,3	594	40,6	5,4 ^b	54,1	261	14,9	8,1	77,0	496
	Beide hoog	47,4	2,8	49,8	789	45,4	5,8 ^b	48,7	333	25,0	7,8	67,2	931
				$\chi^2=47,5$	***			$\chi^2=40,1$	***			$\chi^2=85,4$	***
Werk ouders													
	Beide werkloos	24,9	4,5 ^b	70,6	358	25,9	7,5 ^b	66,6	92	21,3	8,1 ^b	70,6	222
	1 werkend	36,2	2,9	60,9	833	28,8	7,7	63,6	365	28,4	4,0	67,5	800

Beide werkend	41,8	3,3	54,8	1784	45,3	4,5	50,2	637	42,5	4,8	52,7	2086
			$\chi^2=39,7$	***			$\chi^2=34,2$	***			$\chi^2=82,3$	***
Inkomen												
(zeer) moeilijk	22,5	6,1 ^b	71,5	246	22,0 ^b	4,3 ^b	73,7	65	24,0	9,5 ^b	66,5	130
Tussen beide	35,0	3,0	62,1	1354	31,0	8,5	60,6	568	30,0	3,9	66,2	1135
(zeer) gemakkelijk	45,1	3,2	51,7	1297	39,9	5,8	54,3	753	38,9	5,1	56,1	2371
			$\chi^2=62,5$	***			$\chi^2=19,8$	***			$\chi^2=43,9$	***
Onderwijsvorm												
A-stroom					39,0	8,8	52,2	401	40,4	3,4	56,2	673
B-stroom					29,0	11,7 ^b	59,2	152	27,6	9,5	62,9	243
Aso	43,5	3,5	53,0	1418	38,5	4,7	56,8	628	39,9	4,6	55,5	1175
Tso	38,2	3,1	58,7	870	30,8	5,9 ^b	63,3	166	37,8	4,4	57,8	650
Bso	27,2	3,2 ^b	69,5	600	16,8 ^b	8,9 ^b	74,3	101	25,8	5,4	68,8	818
			$\chi^2=49,3$	***			$\chi^2=35,7$	***			$\chi^2=69,3$	***
Opleiding												
Geen secundair	23,7	2,1 ^b	74,2	132								
Secundair	35,8	3,9	60,3	1307								
Hogeschool	33,5	3,5 ^b	63,0	315								
Universiteit	38,0	0,8 ^b	61,2	144								
			$\chi^2=14,1$	*								
Autochtoon												
Allochtoon	27,8	5,8	66,4	357	30,9	7,6	61,4	956	27,4	5,3	67,3	1812
Autochtoon	39,8	3,1	57,1	2594	42,9	5,7	51,4	420	43,6	4,4	52,0	1849
			$\chi^2=24,0$	***			$\chi^2=18,4$	***			$\chi^2=103,9$	***
Religie												
Christen	40,3	3,3	56,4	1565	34,2	6,1	59,7	368	41,8	4,5	53,7	1188

Moslim	13,4 ^b	3,9 ^b	82,7	104	29,2	7,0	63,7	591	25,4	5,7	68,9	1065
Vrijzinnig + Ongelovig	37,6	3,4	59,0	929	44,4	7,5	48,1	326	37,6	4,4	58,1	915
Onverschillig	39,4	3,6 ^b	57,0	257	55,6	3,4 ^b	41,0	58	38,0	1,8 ^b	60,1	158
Rest	33,3	1,9 ^b	64,9	134	24,9 ^b	10,3 ^b	64,8	56	37,4	3,6 ^b	59,0	149
			$\chi^2=32,8$	***			$\chi^2=37,9$	***			$\chi^2=73,3$	***
Intact gezin												
Woont bij beide ouders	44,0	3,3	52,7	1629	34,8	7,2	58,1	1011	37,9	4,7	57,4	2472
Woont niet bij beide ouders	31,4	3,5	65,1	1369	37,0	5,8	57,1	414	30,9	5,1	64,0	1226
			$\chi^2=50,5$	***			$\chi^2=1,2$				$\chi^2=17,5$	***
Gezondheid												
(helemaal) niet tevreden	23,7	8,4 ^b	67,9	137	17,6 ^b	3,7 ^b	78,7	73	19,3	4,0 ^b	76,7	219
Tussen beide	30,1	3,7 ^b	66,1	515	31,6	9,5 ^b	58,9	204	25,2	7,2	67,5	594
(heel) tevreden	40,7	3,0	56,4	2323	37,4	6,6	55,9	1116	39,0	4,3	56,7	2862
			$\chi^2=41,7$	***			$\chi^2=17,5$	**			$\chi^2=105,8$	***

Noot: b = n<20; a = 12-14 jarigen kregen andere antwoord categorieën ("nu lid; geen of vroeger lid"); De 12-14 jarigen werden verder niet meegenomen. ; * p<.05; ** p <.01; *** p <.000

4.2.4 Beschrijving participatie aan jeugdverenigingen

Jeugdvereniging participatie is een samengestelde variabele op basis van de volgende items die de drie databanken gemeenschappelijk hebben:

- jeugdbeweging of jongerenbeweging zoals scouts, chiro, KAJ, KSA,...
- speelpleinwerkingen, grabbelpas of roefel
- jeugdhuis of jeugdclub
- allochtone jeugdverenigingen, zelforganisaties van migranten (o.a. Mwindi Kitiko vzw, Nibras, Safa vzw, Poskuder, özburun, Ergenkon...)

De algemene participatie aan jeugdverenigingen is niet sterk verschillend voor de drie databanken (zie tabel 10). Jongeren uit JOP2 (17,7%) hebben een vergelijkbare participatie aan jeugdverenigingen dan jongeren uit Brussel (14,4%) en Antwerpen-Gent (15,8%).

In JOP2 participeren vrouwen (18%) iets meer aan jeugdverenigingen dan mannen (17,5%). In Antwerpen-Gent is het omgekeerde merkbaar en zijn mannen (18%) vaker lid van een jeugdvereniging dan vrouwen (14,1%). Voor JOP Brussel is de relatie tussen geslacht en participatie aan jeugdverenigingen niet significant.

Voor de 12-14 en 14-18 jarigen zijn er tegengestelde resultaten. In JOP2 en JOP Brussel is de participatie aan jeugdverenigingen lager voor 12-14 jarigen dan voor 14-18 jarigen terwijl we in JOP Antwerpen-Gent het omgekeerde zien. De relatie tussen leeftijd en jeugdvereniging participatie is niet significant in JOP Antwerpen-Gent. In JOP2 daalt het actief lidmaatschap van jeugdverenigingen in de oudere leeftijdsgroepen zo rapporteert 20,5% van de 18-25 jarigen actief lid te zijn van een jeugdvereniging tegenover 5,4% van de 25-30 jarigen.

Voor het opleidingsniveau van de ouders merken we dat naarmate ouders hoger geschoold zijn, de jeugdvereniging participatie van de kinderen toeneemt. Kinderen van wie de beide ouders laaggeschoold zijn (JOP2= 12,9%; JOP Brussel=8,1%; JOP A-G=41%) participeren minder aan jeugdverenigingen dan kinderen waarvan één (JOP2=17,4%; JOP Brussel=17,2%; JOP A-G=52%) of twee (JOP2= 27,5%; JOP Brussel=23,7%; JOP A-G=69%) ouders hooggeschoold zijn. Het verschil van JOP Antwerpen-Gent met JOP2 en Brussel is opvallend. De actieve participatie ligt meer dan dubbel zo hoog in JOP Antwerpen-Gent dan in de andere databanken.

Voor het al dan niet werken van de ouders blijkt een werkende ouder een positieve invloed te hebben op de actieve participatie van de kinderen. Zo hebben kinderen van wie de beide ouder werkloos zijn een lagere jeugdvereniging participatie dan kinderen met één of twee werkende ouders.

Dit wordt ook bevestigd bij de indicator over het inkomen. Kinderen uit gezinnen die moeilijk rondkomen (JOP2=9%; JOP Brussel=8,1%; JOP A-G=10,1%) met het beschikbare inkomen participeren minder aan jeugdverenigingen dan kinderen uit gezinnen die gemakkelijk rondkomen (JOP2=22%; JOP Brussel=15,5%; JOP A-G=17,6%).

Zoals bij de voorgaande participatievormen rapporteren jongeren uit het ASO een hogere actieve participatie dan jongeren uit het TSO en BSO. Zo vinden we in JOP2 dat leerlingen uit het ASO (23,5%) vaker actief lid zijn van jeugdverenigingen dan jongeren uit het TSO (15,5%) en BSO (8,7%). Voor JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent zien we een vergelijkbaar patroon. De 12-14 jarigen die les volgen in de A-stroom in Brussel (12,9%) of Antwerpen-Gent (19%) zijn vaker actief lid van een jeugdvereniging dan de 12-14 jarigen uit de B-stroom (JOP Brussel=7,9%; JOP A-G=15,3%). Leerlingen in JOP Antwerpen-Gent uit het ASO hebben een hogere actieve participatie (18,9%) dan leerlingen uit het TSO (15,9%) en BSO (9,7%). De jongeren uit Brussel volgen hetzelfde patroon maar bij de BSO en TSO leerlingen zijn er minder dan 20 respondenten in de categorie actief lid van een jeugdvereniging.

De actieve participatie aan jeugdverenigingen van allochtonen bedraagt in JOP2 9,5%, Brussel 9,6% en Antwerpen-Gent 11,4%. Voor de autochtonen bedraagt dit in JOP2 19%, Brussel 25% en Antwerpen-Gent 20,3%. Autochtonen zijn dus dubbel zo vaak actief lid van een jeugdvereniging dan allochtonen.

Moslims zijn het minst vaak lid van een jeugdvereniging in JOP2, Brussel en Antwerpen-Gent. Het actief lidmaatschap van een jeugdvereniging van moslims in Brussel (8%), Antwerpen-Gent (11,3%) en JOP2 (5,9%) is lager dan de christenen (JOP2= 18,6%; JOP Brussel=19,9%; JOP A-G=19,8%), Vrijzinnig of ongelovigen (JOP2=19,7%; JOP Brussel=21,3%; JOP A-G=15,6%), onverschilligen (JOP2=11,9%; JOP Brussel=16,5%; JOP A-G=18,2%).

Jongeren waarvan beide ouders nog samenwonen zijn vaker actief lid van een jeugdvereniging in JOP2 (24,2%), Brussel (15,7%) en JOP Antwerpen-Gent (17,7%) dan jongeren waarvan beide ouders niet meer samenwonen (JOP2=10%; JOP Brussel=11%; JOP A-G= 12,1%).

De gezondheid van jongeren heeft een sterke invloed op het actief lidmaatschap van jeugdverenigingen. Jongeren die (helemaal) niet tevreden zijn met hun gezondheid participeren minder in JOP2 (12,3%) en Antwerpen-Gent (9,8%) dan jongeren die (heel) tevreden zijn over hun gezondheid (JOP 2= 18,3%; JOP A-G= 17%). In JOP Brussel beslaat de groep (helemaal) niet tevreden met de gezondheid slechts 75 respondenten waardoor de

cel actief lidmaatschap minder dan 20 respondenten telt en de resultaten waarschijnlijk niet erg stabiel.

TABEL 10 PARTICIPATIE AAN JEUGDVERENIGINGEN EN MAATSCHAPPELIJKE KWETSBAARHEID IN JOP 2, JOP BRUSSEL EN JOP ANTWERPEN-GENT (RIJPERCENTAGES)

		Jeugd											
		JOP 2				JOP BXL				JOP A-G			
		Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n
		lid	lid	lid		lid	lid	lid		lid	lid	lid	
Totaal		17,7	6,2	76,1	3122	14,4	10,9	74,7	1473	15,8	7,6	76,6	3730
Geslacht													
	M	17,5	7,3	75,3	1578	14,6	12,5	72,8	667	18,0	10,2	71,8	1641
	V	18,0	5,1	77,0	1544	14,3	9,4	76,3	791	14,1	5,3	80,6	2068
				$\chi^2=6,8$	*			$\chi^2=4,1$				$\chi^2=47,3$	***
Leeftijd													
	12-14 ^a	22,6	/	77,4	451	11,5	12,6	75,9	567	17,8	8,2	74,0	934
	14-18	25,6	4,2	70,3	839	16,1	9,9	74,0	905	15,2	7,3	77,5	2796
	18-25	20,5	8,5	71,0	1423			$\chi^2=7,6$	*			$\chi^2=4,9$	
	25-30	5,4	4,4	90,2	860								
				$\chi^2=163,5$	***								
Opleiding ouders													
	Laag	12,9	6,0	81,1	1384	8,1	9,2	82,7	414	41,0	9,4	49,6	973
	1 ouder hoog	17,4	6,3	76,3	619	17,2	7,2 ^b	75,6	263	52,0	9,4	38,5	499
	Beide hoog	27,5	7,7	64,8	810	23,7	14,5	61,9	340	69,0	8,5	22,5	933
				$\chi^2=81,7$	***			$\chi^2=48,1$	***			$\chi^2=75,8$	***
Werk ouders													
	Beide werkloos	4,8 ^b	7,6	87,6	369	9,2 ^b	10,3 ^b	80,5	98	9,3	12,5	78,2	222
	1 werkend	16,0	4,4	79,6	860	11,4	9,8	78,8	368	13,7	6,9	79,4	807

Beide werkend	21,4	6,8	71,8	1842	19,0	10,1	70,9	642	18,3	6,6	75,1	2095
			$\chi^2=68,3$	***			$\chi^2=14,1$	**			$\chi^2=26,1$	***
Inkomen												
(zeer) moeilijk	9,0	6,2 ^b	84,8	262	8,1 ^b	12,2 ^b	79,7	68	10,1 ^b	6,3 ^b	83,6	131
Tussen beide	15,2	7,1	77,7	1401	13,7	11,8	74,5	576	13,1	7,7	79,2	1141
(zeer) gemakkelijk	22,0	5,4	72,6	1330	15,5	10,1	74,5	762	17,6	7,4	74,9	2382
			$\chi^2=39,9$	***			$\chi^2=3,4$				$\chi^2=15,9$	**
Onderwijsvorm												
A-stroom					12,9	10,4	76,7	408	19,0	7,0	73,9	675
B-stroom					7,9 ^b	18,3	73,8	159	15,3	11,0	73,7	239
Aso	23,5	6,1	70,3	1459	19,1	10,0	70,9	635	18,9	7,1	74,0	1183
Tso	15,5	8,4	76,1	896	8,4 ^b	7,9 ^b	83,6	167	15,9	5,4	78,7	654
Bso	8,7	4,2	87,1	627	10,2 ^b	12,6 ^b	77,2	103	9,7	8,9	81,5	827
			$\chi^2=83,5$	***			$\chi^2=33,4$	***			$\chi^2=46,3$	***
Opleiding												
Geen secundair	7,1 ^b	5,0 ^b	87,9	140								
Secundair	18,0	7,6	74,4	1338								
Hogeschool	8,2	6,6	85,2	325								
Universiteit	10,3 ^b	6,7 ^b	83,0	146								
			$\chi^2=33,7$	***								
Autochtoon												
Allochtoon	9,5	5,7	84,8	374	9,6	10,3	80,1	975	11,4	9,4	79,2	1823
Autochtoon	19,0	6,3	74,6	2678	25,0	10,9	64,1	426	20,3	5,7	73,9	1854
			$\chi^2=21,0$	***			$\chi^2=58,5$	***			$\chi^2=65,2$	***
Religie												
Christen	18,6	5,9	75,5	1623	19,9	8,8	71,2	374	19,8	7,3	72,9	1197

Moslim	5,9 ^b	5,2 ^b	88,9	110	8,0	10,6	81,4	602	11,3	10,4	78,3	1073
Vrijzinnig + Ongelovig	19,7	6,8	73,4	957	21,3	11,6	67,1	329	15,6	5,0	79,4	920
Onverschillig	11,9	5,5 ^b	82,6	260	16,5 ^b	13,6 ^b	69,9	59	18,2	7,0 ^b	74,8	158
Rest	12,2 ^b	6,7 ^b	81,1	139	9,6 ^b	11,3 ^b	79,2	57	14,7	7,4 ^b	77,9	148
			$\chi^2=26,2$	***			$\chi^2=46,1$	***			$\chi^2=49,6$	***
Intact gezin												
Woont bij beide ouders	24,2	6,6	69,1	1677	15,7	10,9	73,4	1030	17,7	7,9	74,4	2483
Woont niet bij beide ouders	10,0	5,8	84,2	1423	11,0	10,8	78,1	419	12,1	7,0	80,9	1233
			$\chi^2=112,3$	***			$\chi^2=5,5$				$\chi^2=22,1$	***
Gezondheid												
(helemaal) niet tevreden	12,3 ^b	8,3 ^b	79,4	145	15,7 ^b	16,8 ^b	67,5	75	9,8	5,8 ^b	84,3	220
Tussen beide	16,5	5,9	77,6	533	12,5	9,3 ^b	78,2	205	12,5	10,9	76,6	604
(heel) tevreden	18,3	5,9	75,8	2401	14,8	10,8	74,4	1136	17,0	7,0	76,0	2868
			$\chi^2=4,9$				$\chi^2=4,9$				$\chi^2=29,1$	***

Noot: b = n<20; a = 12-14 jarigen kregen andere antwoord categorieën ("nu lid; geen of vroeger lid"); De 12-14 jarigen werden verder niet meegenomen. ;
* p<.05; ** p <.01; *** p < .000

4.2.5 Beschrijving participatie aan mens en milieu verenigingen

Het volgende verenigingstype "mens en milieu" bestaat uit drie soorten verenigingen:

- Verenigingen of actiegroepen rond Derde Wereld (11-11-11,...), vrede en verdraagzaamheid (Forum voor vredesactie,...), mensenrechten (Amnesty, Liga voor de mensenrechten,...) of antiracistische organisaties (KifKif,...)
- Verenigingen die anderen helpt (vb. Rode Kruis, Broederlijk Delen,...)
- Verenigingen of actiegroepen rond milieu, dierenrechten en natuur (WWF, Greenpeace, Natuurpunt,...), duurzame voeding (EVA, voedselteams,...)

Het gaat om een vrij specifieke vorm van participatie, waardoor de participatiegraad ook laag is (zie tabel 11). In JOP2 is 5,1% actief lid tegenover 3,8% in JOP Brussel en 3,9% in JOP Antwerpen-Gent. Door het lage aantal respondenten dat een actief lidmaatschap rapporteren van mens- en milieuverenigingen omvatten heel wat categorieën minder dan 20 respondenten waardoor de uitspraken onbetrouwbaar zijn.

Er is geen significant verband tussen geslacht en mens- en milieuverenigingen. Jongens participeren aan mens- en milieuverenigingen dus niet significant meer of minder dan meisjes.

In JOP Brussel (3,5%) en JOP Antwerpen-Gent (3,4%) participeren 14-18 jarigen minder aan mens- en milieuverenigingen dan de 12-14 jarigen (JOP Brussel=4,4%; JOP A-G=5,5%). In JOP2 is er geen significant verband tussen leeftijd en actief lid zijn van een mens- en milieuvereniging.

De actieve participatie aan mens- en milieuverenigingen van jongeren is groter naarmate hun ouders hoger opgeleid zijn in JOP2. Zo bedraagt de actieve participatie van kinderen waarvan beide ouders laaggeschoold zijn in JOP2 3,8% tegenover 8,1% van diegene waarvan beide ouders hooggeschoold zijn. In JOP A-G is het omgekeerde zichtbaar waarbij kinderen van laaggeschoolden (2,8%) een hogere actieve participatie hebben dan kinderen waarvan beide ouders hooggeschoold zijn (2,2%). In JOP Brussel bedraagt het aantal respondenten in alle categorieën van actieve participatie minder dan 20 respondenten en is er geen significant verband tussen opleiding van de ouders en participatie aan mens- en milieuverenigingen.

De invloed van het hebben van al dan niet werkende ouders volgt het gekende patroon dat naarmate één of beide ouders werken de actieve participatie toeneemt. Toch is er geen significant verband tussen de arbeidsmarktsituatie van de ouders en lidmaatschap van mens- en milieuverenigingen.

Rekening houdend met de vertekening door het lage aantal respondenten in verschillende categorieën betreffende de financiële aspecten is het patroon zichtbaar dat naarmate het gezin gemakkelijker kan rondkomen met het inkomen, de kinderen een hogere actieve participatie rapporteren aan mens- en milieuverenigingen. De relatie tussen inkomen en mens- en milieuverenigingen is niet significant.

Voor de gevolgde onderwijsvorm is er wel een significant verband. Jongeren participeren meer naarmate ze een hogere opleidingsvorm volgen. In JOP2 kon geen onderscheid gemaakt worden voor de A-stroom en B-stroom van 12-14 jarigen en werd enkel de grovere opdeling ASO, TSO, BSO gebruikt. Jongeren uit het ASO (6,4%) participeren vaker dan jongeren uit het TSO (4,3%) en BSO (3%). Voor JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent zien we een vergelijkbaar patroon. Doordat er minder dan 20 respondenten in de categorie actief lidmaatschap zitten, zijn de bevindingen voor de A en B-stroom niet betrouwbaar. Leerlingen uit het ASO hebben een hogere actieve participatie in JOP Brussel (3,3%) en JOP Antwerpen-Gent (3,6%) dan leerlingen uit het TSO (3% en 2,2%) en BSO (5,8% en 3,4%). De resultaten voor TSO en BSO in JOP Brussel zijn niet betrouwbaar door het lage aantal respondenten.

Autochtonen rapporteren iets vaker een actief lid te zijn van mens- en milieuverenigingen dan allochtonen. Het verschil bedraagt voor JOP Antwerpen-Gent 0,1% en in JOP2 1,4%. Voor de Brusselse jongeren is het omgekeerde merkbaar. De relatie tussen etniciteit en participatie aan mens- en milieuverenigingen is echter in geen enkele databank significant.

Door het lage aantal respondenten zijn enkel de percentages van Christenen, vrijzinnigen en ongelovigen in JOP2 en JOP A-G betrouwbaar. De actieve participatie aan mens- en milieuverenigingen in JOP2 van Christenen bedraagt 5,3% tegenover 4,9% bij de vrijzinnigen en ongelovigen. In JOP Antwerpen-Gent bedraagt de actieve participatie van christenen 3,8%, van moslims 3,9% en van vrijzinnig en ongelovigen 3,7%.

Het al dan niet hebben van een intact gezin of het wonen bij beide ouders of niet heeft geen significante relatie met het participeren aan mens- en milieuverenigingen. De subjectieve gezondheid heeft wel een significante relatie in JOP2 en JOP Brussel maar de bevindingen zijn niet betrouwbaar in JOP Brussel door het lage aantal respondenten (<20) in de verschillende categorieën. In JOP2 is de actieve participatie aan mens- en milieuverenigingen van jongeren die (helemaal) niet tevreden zijn (3,4%) lager dan diegene die (heel) tevreden zijn (4,9%).

TABEL 11 PARTICIPATIE AAN MENS EN MILIEU VERENIGINGEN EN MAATSCHAPPELIJKE KWETSBAARHEID IN JOP 2, JOP BRUSSEL EN JOP ANTWERPEN-GENT (RIJPERCENTAGES)

		Mens en milieu											
		JOP 2				JOP BXL				JOP A-G			
		Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n
		lid	lid	lid		lid	lid	lid		lid	lid	lid	
Totaal		5,1	8,5	86,4	3114	3,8	10,7	85,4	1472	3,9	5,6	90,5	3702
Geslacht													
	M	4,2	8,8	87,0	1574	3,7	9,5	86,8	667	4,3	5,4	90,3	1626
	V	6,0	8,1	85,9	1540	3,6	11,5	84,9	790	3,7	5,8	90,5	2055
				$\chi^2=5,8$				$\chi^2=1,4$				$\chi^2=1,2$	
Leeftijd													
	12-14 ^a	10,7	/	89,3	450	4,4	13,9	81,7	565	5,5	6,1	88,4	928
	14-18	5,3	6,3	88,4	838	3,5	8,8	87,7	907	3,4	5,5	91,2	2775
	18-25	4,7	9,5	85,8	1416			$\chi^2=10,2$	**			$\chi^2=8,9$	*
	25-30	5,5	8,9	85,6	860								
				$\chi^2=7,6$									
Opleiding ouders													
	Laag	3,8	6,7	89,5	1378	3,5 ^b	7,4	89,1	413	2,8	2,3	94,9	960
	1 ouder hoog	4,9	8,4	86,7	618	2,5 ^b	11,9	85,6	263	2,5 ^b	2,3 ^b	95,1	491
	Beide hoog	8,1	12,5	79,4	810	4,2 ^b	13,2	82,6	339	2,2	1,1	96,6	925
				$\chi^2=44,0$	***			$\chi^2=8,3$				$\chi^2=34,6$	***
Werk ouders													
	Beide werkloos	3,3 ^b	9,2	87,5	370	1,0 ^b	9,8 ^b	89,3	99	2,2 ^b	7,2 ^b	90,6	218
	1 werkend	5,6	8,8	85,6	854	4,3 ^b	8,5	87,3	368	3,5	6,1	90,5	804

Beide werkend	5,2	8,2	86,7	1841	3,2	11,9	84,9	642	3,7	5,3	91,0	2084
			$\chi^2=3,6$				$\chi^2=5,6$				$\chi^2=2,8$	
Inkomen												
(zeer) moeilijk	6,2 ^b	5,7 ^b	88,1	259	2,2 ^b	10,8 ^b	87,0	68	7,1 ^b	6,1 ^b	86,8	130
Tussen beide	4,8	9,5	85,7	1396	3,2 ^b	11,4	85,4	575	3,2	6,7	90,2	1133
(zeer) gemakkelijk	5,2	8,2	86,6	1330	3,7	10,1	86,2	763	4,1	5,0	90,8	2366
			$\chi^2=5,1$				$\chi^2=1,0$				$\chi^2=8,9$	
Onderwijsvorm												
A-stroom					4,4 ^b	14,0	81,5	408	4,1	6,5	89,4	671
B-stroom					4,3 ^b	13,5	82,3	157	9,0 ^b	4,9	86,1	238
Aso	6,4	10,9	82,7	1456	3,3	11,0	85,8	635	3,6	7,1	89,3	1172
Tso	4,3	8,0	87,7	892	3,0 ^b	3,0 ^b	94,1	169	2,2 ^b	4,7	93,1	651
Bso	3,0 ^b	4,2	92,8	628	5,8 ^b	4,9 ^b	89,3	103	3,4	3,9	92,8	819
			$\chi^2=40,1$	***			$\chi^2=22,8$	**			$\chi^2=33,2$	***
Opleiding												
Geen secundair	1,3 ^b	3,1 ^b	95,6	140								
Secundair	5,4	10,6	84,0	1335								
Hogeschool	5,8 ^b	10,1	84,1	325								
Universiteit	5,0 ^b	16,2	78,8	146								
			$\chi^2=19,8$	**								
Autochtoon												
Allochtoon	3,9 ^b	8,4	87,7	375	3,9	10,1	86,0	973	3,9	5,2	90,9	1800
Autochtoon	5,3	8,5	86,1	2670	3,6 ^b	10,9	85,5	427	4,0	6,0	90,0	1850
			$\chi^2=1,2$				$\chi^2=0,2$				$\chi^2=1,1$	
Religie												
Christen	5,3	7,8	86,9	1613	2,6 ^b	13,9	83,5	374	3,8	6,4	89,8	1191

Moslim	3,0 ^b	4,6 ^b	92,4	111	4,2	8,4	87,4	602	3,9	3,6	92,5	1057
Vrijzinnig + Ongelovig	4,9	10,1	85,0	958	4,6 ^b	8,5	86,9	329	3,7	5,7	90,6	917
Onverschillig	2,9 ^b	6,1 ^b	91,0	260		12,4 ^b	87,6	59	1,6 ^b	6,6 ^b	91,8	156
Rest	10,5 ^b	12,0 ^b	77,5	139	3,0 ^b	20,8 ^b	76,2	58	5,7 ^b	7,0 ^b	87,3	146
			$\chi^2=25,4$	**			$\chi^2=19,7$	*			$\chi^2=12,8$	
Intact gezin												
Woont bij beide ouders	5,0	8,2	86,8	1670	3,4	11,2	85,4	1029	3,8	6,1	90,1	2465
Woont niet bij beide ouders	5,2	8,8	86,0	1422	4,4 ^b	8,6	87,0	420	4,1	4,7	91,2	1224
			$\chi^2=3,4$				$\chi^2=3,2$				$\chi^2=3,0$	
Gezondheid												
(helemaal) niet tevreden	3,4 ^b	15,2	81,5	146	4,8 ^b	22,9 ^b	72,3	75	2,3	4,7 ^b	93,0	219
Tussen beide	5,3	6,1	88,6	531	3,4 ^b	8,2 ^b	88,4	205	4,2	7,8	87,9	600
(heel) tevreden	4,9	8,5	86,5	2397	3,8	10,5	85,8	1136	4,0	5,2	90,8	2851
			$\chi^2=12,8$	*			$\chi^2=13,4$	**			$\chi^2=11,6$	

Noot: b = n<20; a = 12-14 jarigen kregen andere antwoord categorieën ("nu lid; geen of vroeger lid"); De 12-14 jarigen werden verder niet meegenomen. ; * p<.05; ** p <.01; *** p <.000

4.2.6 *Beschrijving participatie aan religieuze verenigingen*

De religieuze participatie drukt mate waarin jongeren lid zijn van een religieuze of levensbeschouwelijke vereniging zoals de humanistische jongeren, Plus-Werking, JoKri, moskeeverenigingen,...) uit. Net zoals bij mens- en milieuverenigingen is de totale religieuze participatie laag (zie tabel 12). In JOP2 bedraagt de actieve participatie 1,5%, in JOP Brussel 4,9% en in JOP Antwerpen-Gent 2,3%.

De religieuze participatie naar geslacht is enkel significant in JOP Antwerpen-Gent waar 3% van de mannen actief lid is van een religieuze organisatie tegenover 1,7% van de vrouwen.

De relatie tussen leeftijd en religieuze participatie is alleen in JOP Brussel en Antwerpen-Gent significant waarbij het gekende patroon zich aftekent. De 12-14 jarigen (JOP Brussel=6,6%; JOP A-G=3,9%) rapporteren een hogere actieve participatie dan de 14-18 jarigen (JOP Brussel=3,9% ; JOP A-G=1,8%).

Voor het opleidingsniveau van de ouders is alleen de relatie met religieuze participatie in JOP Brussel significant. Waarbij naarmate de ouders hoger opgeleid zijn de kinderen minder participeren aan een religieuze vereniging. Bij de andere verenigingstypes zien we een omgekeerd effect. Ook hier kunnen de resultaten vertekend zijn door het lage aantal respondenten en merken we in JOP2 en JOP Antwerpen-Gent dat er een toename is in religieuze participatie naarmate de ouders hoger opgeleid zijn. De relatie tussen opleidingsniveau van de ouders en religieuze participatie is in deze databanken echter niet significant.

Ook voor de werksituatie van de ouders merken we dat indien één of beide ouders werken de religieuze participatie afneemt. Alleen in JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent is er sprake van een significant verband. Zo hebben kinderen van wie de ouders beide werkloos zijn (JOP Brussel=4,3%; JOP A-G=4,3%) een lagere actieve participatie aan religieuze verenigingen dan kinderen van wie beide ouders werken (JOP Brussel=2,4%; JOP A-G=1,2%). Ook hier zijn vertekeningen mogelijk door het lage aantal respondenten.

Er is geen significant verband tussen de participatie aan religieuze verenigingen en de mate waarin ouders kunnen rondkomen met hun inkomen. Voor de gevolgde onderwijsvorm is er alleen een significant verband in JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent. Daar merken we een omgekeerd patroon als bij de vorige verenigingstypes aangezien leerlingen uit de B-stroom of BSO meer participeren dan leerlingen uit de A-stroom of ASO. Toch zijn vertekeningen hier onvermijdelijk omdat alle cellen minder dan 20 respondenten bevatten uitgezonderd A-stroom in JOP Brussel en ASO in JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent.

Allochtonen participeren significant meer aan religieuze verenigingen dan autochtonen. In JOP2 (2,7%), JOP Brussel (6,9%) en JOP Antwerpen-Gent (4,2%) is de religieuze participatie van allochtonen duidelijk hoger dan die van de autochtonen (JOP2=1,3% ; JOP Brussel=0,8% ; JOP A-G= 0,5%).

Op het gebied van religie hebben enkel de christenen (1,8%) in JOP2, moslims in JOP Brussel (8,8%) en JOP Antwerpen-Gent (5,5%) voldoende respondenten (n>20) voor religieuze participatie. De andere religies of levensbeschouwelijke overtuigingen hebben steevast een lagere participatie in de databanken.

Kinderen waarvan beide ouders nog samen zijn hebben een hoger actief lidmaatschap van religieuze verenigingen dan kinderen waarvan de ouders niet langer samenwonen. De bevindingen zijn ook hier onbetrouwbaar door het lage aantal respondenten.

Er is geen significant verband tussen de subjectief gerapporteerde gezondheid en actief lidmaatschap van een religieuze vereniging. Alleen in Antwerpen-Gent is er een significant verband maar zijn de resultaten niet betrouwbaar door het lage aantal respondenten.

TABEL 12 PARTICIPATIE AAN RELIGIEUZE VERENIGINGEN EN MAATSCHAPPELIJKE KWETSBAARHEID IN JOP 2, JOP BRUSSEL EN JOP ANTWERPEN-GENT (RIJPERCENTAGES)

		Religie											
		JOP 2				JOP BXL				JOP A-G			
		Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n
		lid	lid	lid		lid	lid	lid		lid	lid	lid	
Totaal		1,5	0,6	97,9	3094	4,9	4,2	90,9	1454	2,3	1,8	95,9	3686
Geslacht													
	M	1,2 ^b	0,7 ^b	98,1	1563	5,9	4,9	89,1	656	3,0	2,2	94,9	1617
	V	1,7	0,6 ^b	97,7	1532	4,0	3,5	92,5	783	1,7	1,4	96,8	2047
				$\chi^2=1,7$				$\chi^2=5,1$				$\chi^2=9,6$	**
Leeftijd													
	12-14 ^a	2,7	/	97,3	444	6,6	5,4	88,0	555	3,8	2,2	94,1	919
	14-18	1,8 ^b	1,3 ^b	96,9	831	3,9	3,4	92,7	899	1,8	1,7	96,5	2766
	18-25	1,4 ^b	0,5 ^b	98,1	1412			$\chi^2=8,7$	*			$\chi^2=12,8$	**
	25-30	1,4 ^b	0,2 ^b	98,4	852								
				$\chi^2=8,7$									
Opleiding ouders													
	Laag	1,1 ^b	0,4 ^b	98,5	1373	6,2	6,3	87,4	410	8,1	2,5	89,4	967
	1 ouder hoog	1,7 ^b	0,8 ^b	97,6	613	5,9 ^b	4,3 ^b	89,8	260	12,0	4,5	83,5	496
	Beide hoog	2,2 ^b	1,2 ^b	96,6	803	3,4 ^b	2,1 ^b	94,5	333	25,7	2,9	71,4	929
				$\chi^2=8,8$				$\chi^2=12,1$	*			$\chi^2=4,3$	
Werk ouders													
	Beide werkloos	1,7 ^b		98,3	366	4,3 ^b	7,0 ^b	88,7	97	4,3 ^b	4,2 ^b	91,5	217
	1 werkend	1,7 ^b	1,0 ^b	97,3	849	8,0	5,6	86,4	365	3,5	2,5	94,0	800

Beide werkend	1,4	0,6 ^b	98,1	1830	2,4 ^b	2,0 ^b	95,5	634	1,2	1,1	97,7	2075
			$\chi^2=4,7$				$\chi^2=30,6$	***			$\chi^2=35,8$	***
Inkomen												
(zeer) moeilijk	1,5 ^b	0,3 ^b	98,2	254	4,7 ^b	2,6 ^b	92,7	67	2,1 ^b	2,6 ^b	95,3	130
Tussen beide	1,4	0,8 ^b	97,8	1390	5,3	5,8	88,9	568	2,6	2,2	95,2	1122
(zeer) gemakkelijk	1,5	0,5 ^b	98,0	1325	4,0	3,0	93,0	756	2,2	1,5	96,3	2360
			$\chi^2=1,5$				$\chi^2=8,0$				$\chi^2=3,2$	
Onderwijsvorm												
A-stroom					6,0	3,8 ^b	90,2	400	2,6 ^b	1,3 ^b	96,1	668
B-stroom					7,9 ^b	9,7 ^b	82,4	154	7,1 ^b	4,4 ^b	88,4	233
Aso	2,0	0,7 ^b	97,2	1450	3,6	3,4	93,0	632	1,8	1,5 ^b	96,6	1171
Tso	0,9 ^b	0,7 ^b	98,4	888	3,3 ^b	3,7 ^b	93,0	164	2,1 ^b	1,7 ^b	96,2	647
Bso	1,1 ^b	0,5 ^b	98,4	622	6,8 ^b	2,9 ^b	90,3	103	1,3 ^b	1,7 ^b	97,0	817
			$\chi^2=5,8$				$\chi^2=21,9$	**			$\chi^2=42,1$	***
Opleiding												
Geen secundair	1,5 ^b		98,5	138								
Secundair	1,1 ^b	0,4 ^b	98,5	1330								
Hogeschool	1,3 ^b	0,7 ^b	98,0	323								
Universiteit	2,9 ^b		97,1	146								
			$\chi^2=4,7$									
Autochtoon												
Allochtoon	2,7 ^b	1,4 ^b	95,9	366	6,9	5,0	88,1%	959	4,2	3,3	92,4	1788
Autochtoon	1,3	0,6 ^b	98,1	2662	0,8 ^b	2,5 ^b	96,6%	423	0,5 ^b	0,3 ^b	99,2	1846
			$\chi^2=7,3$	*			$\chi^2=26,8$	***			$\chi^2=103,0$	***
Religie												
Christen	1,8	0,7 ^b	97,5	1607	2,3 ^b	3,3 ^b	94,4	372	1,7 ^b	0,9 ^b	97,4	1186

Moslim	5,0 ^b	3,0 ^b	92,0	107	8,8	6,7	84,5	592	5,5	4,5	90,1	1050
Vrijzinnig + Ongelovig	0,5 ^b	0,3 ^b	99,2	951	0,5 ^b	0,9 ^b	98,5	326	0,2 ^b	0,2 ^b	99,6	914
Onverschillig		0,4 ^b	99,6	259			100,0	58	/	/	100,0	156
Rest	4,1 ^b		95,9	138	8,3 ^b	3,4 ^b	88,3	55	1,5 ^b	2,3 ^b	96,2	146
			$\chi^2=37,8$	***			$\chi^2=69,3$	***			$\chi^2=136,4$	***
Intact gezin												
Woont bij beide ouders	1,7	1,0 ^b	97,3	1662	5,6	5,2	89,2	1012	2,8	2,3	94,9	2453
Woont niet bij beide ouders	1,2 ^b	0,3 ^b	98,5	1411	3,1 ^b	1,9 ^b	95,0	418	1,3 ^b	0,8 ^b	97,9	1219
			$\chi^2=6,4$	*			$\chi^2=12,3$	**			$\chi^2=18,8$	***
Gezondheid												
(helemaal) niet tevreden	0,7 ^b	1,4 ^b	97,9	145	4,1 ^b	6,5 ^b	89,3	75	1,0 ^b	0,7 ^b	98,3	218
Tussen beide (heel) tevreden	1,1 ^b	0,4 ^b	98,6	527	4,3 ^b	3,8 ^b	91,9	202	2,6 ^b	2,5 ^b	94,9	596
	1,6	0,7 ^b	97,7	2383	4,9	3,6	91,5	1122	2,3	1,7	96,0	2840
			$\chi^2=3,2$				$\chi^2=1,9$				$\chi^2=18,0$	*

Noot: b = n<20; a = 12-14 jarigen kregen andere antwoord categorieën ("nu lid; geen of vroeger lid"); De 12-14 jarigen werden verder niet meegenomen. ;
* p<.05; ** p <.01; *** p < .000

4.2.7 *Beschrijving participatie aan hobby en belangenverenigingen*

De participatie aan belangenverenigingen werd alleen bevraagd in JOP2 waardoor er geen vergelijking mogelijk is met de stedelijke context (zie tabel 11). Voor participatie aan hobbyverenigingen is alleen een vergelijking mogelijk tussen JOP2 en JOP Brussel.

We bespreken eerst de participatie aan hobbyverenigingen en daarna de participatie aan belangenverenigingen. De totale participatie aan hobbyverenigingen is in JOP Brussel (8,4%) iets hoger dan in JOP2 (7,4%).

Het actief lidmaatschap van hobbyverenigingen is hoger voor mannen (JOP2=7,9%; JOP Brussel=9,6%) dan voor vrouwen (JOP2=6,8%; JOP Brussel=7,5%). De relatie is echter niet significant in JOP Brussel.

De actieve participatie aan hobbyverenigingen neemt af naarmate de respondenten ouder worden in JOP2. Voor de 12-14 jarigen bedraagt deze 19,5% wat veel hoger is dan de 6,2% voor 25-30 jarigen. In JOP Brussel is er geen verschil merkbaar.

Naarmate ouders hoger opgeleid zijn, neemt de actieve participatie aan hobbyverenigingen toe. Indien beide ouders werkloos zijn bedraagt de participatie van de jongeren in JOP2 6,9% tegenover 7,4% indien beide ouders werken. Deze relatie is niet significant in JOP Brussel.

De participatie aan hobbyverenigingen stijgt naarmate het gezin gemakkelijker kan rondkomen met het inkomen. Maar deze relatie is niet significant in beide databanken.

De relatie tussen hobbyverenigingen en gevolgde onderwijsvorm is niet significant in JOP2 en in JOP Brussel worden de resultaten vertekend door het lage aantal respondenten in de categorieën.

Autochtonen (JOP2=5,6%; JOP Brussel=7,6%) participeren meer aan hobbyverenigingen dan autochtonen (JOP2=7,6%; JOP Brussel=10,5%). Zowel in JOP2 als in JOP Brussel is deze relatie niet significant.

Op het gebied van religie is het aantal respondenten in de verschillende categorieën zeer klein. In JOP2 hebben Christenen (8%) en (JOP2=24,9%; JOP Brussel=25,9%; JOP A-G=21,3%) Vrijzinnig en ongelovigen (7,7%) voldoende respondenten ($n > 20$) maar is de relatie tussen religie en participatie aan hobbyverenigingen niet significant. In JOP Brussel

hebben christenen (8,6%) en vrijzinnig en ongelovigen (8,4%) een vergelijkbare participatiegraad die hoger is dan de moslims (7,2%).

Het hebben van een intact gezin leidt tot een hogere participatie dan wanneer de jongere niet meer woont bij beide ouders. De relatie tussen het hebben van een intact gezin en actief lidmaatschap van hobbyverenigingen is echter niet significant. Ook de relatie tussen subjectief gerapporteerde gezondheid en hobbyverenigingen participatie is niet significant maar volgt wel het gekende patroon dat naarmate de tevredenheid over de gezondheid toeneemt, de actieve participatie eveneens stijgt.

Het laatste verenigingstype zijn de belangenverenigingen. Deze werden alleen in JOP2 bevraagd en bestaan uit de jongeren die lid zijn van één van de volgende verenigingen:

- Vakbond (ook jongerenafdeling) (ABVV-jongeren, ACV jongerengemeenschappen,...)
- Een mutualiteit (CM, MJA, J&M,...)
- Politieke partij of verenigingen hieraan verbonden (Animo, Jong-VLD, Prego, NVA-jongeren, CD&V Jongeren,...)

De totale actieve participatie aan belangenverenigingen in JOP2 bedraagt 15,6%. Zoals uit tabel 2 kan worden afgeleid is dit bijna volledig toe te schrijven door de participatie aan activiteiten van mutualiteiten.

Vrouwen (14,1%) zijn meer actief in belangenverenigingen dan mannen (17%). De relatie tussen leeftijd en participatie aan belangenverenigingen is U-vormig. Voor de 12-14 jarigen bedraagt deze 20,8% waarna deze afneemt bij de 14-18 jarigen (14,9%) en 18-25 jarigen (14,4%) om daarna terug te stijgen bij de 25-30 jarigen (18,1%).

Het hebben van hoog opgeleide ouders zorgt voor een daling in de actieve participatie aan belangenverenigingen. Zo participeren kinderen van laag opgeleide ouders (16,3%) meer dan kinderen waarvan één (13,7%) of twee (15,3%) ouders hoogopgeleid zijn.

De relatie tussen de werksituatie van de ouders en de participatie aan belangenverenigingen van de kinderen is niet significant. Inzake inkomen merken we een tegengesteld patroon dan bij de andere verenigingstypes. Indien de ouders makkelijker rondkomen zijn ze minder actief lid van een belangenvereniging. Dit komt doordat de participatie aan belangenverenigingen voornamelijk bepaald wordt door de participatie aan mutualiteiten. Deze worden vaker gebruikt door kinderen waarvan het gezin minder makkelijk kan rondkomen.

Ook voor opleidingsvorm zet dit patroon zich door. Leerlingen uit het BSO (15,7%) en TSO (17%) zijn vaker lid van een belangenvereniging dan leerlingen uit het ASO (14,3%). Hier

verklaart de relatie tussen gevolgde onderwijsvorm en sociaal-economische status van de ouders dit verband. Kinderen van laag opgeleide ouders hebben meer kans de diensten van de mutualiteiten (vakanties etc....) te gebruiken en deze kinderen hebben ook meer kans om in het BSO of TSO les te volgen.

Het actief lidmaatschap aan belangenverenigingen is hoger bij autochtonen (15,9%) dan bij allochtonen (12,2%). Voor religie hebben moslim (20,9%) een hogere participatiegraad dan christenen (18,6%), vrijzinnig of ongelovigen (11%), onverschilligen (12%) en de rest categorie (16,3%).

Respondenten waarvan de ouders niet samenwonen hebben een hogere actieve participatie dan wanneer de respondenten bij beide ouders wonen. Deze relatie is echter niet significant.

Indien de subjectief gerapporteerde gezondheid toeneemt, stijgt de actieve participatie aan belangen verenigingen; Zo is de participatie van jongeren die (helemaal) niet tevreden zijn over hun gezondheid (14,3%) lager dan jongeren die (heel) tevreden zijn (15%) of zich in de antwoordcategorie tussenbeide (18,5%) bevinden. Ook de relatie tussen gezondheid en participatie aan belangenverenigingen is niet significant.

TABEL 13 PARTICIPATIE AAN HOBBY OF BELANGEN VERENIGINGEN EN MAATSCHAPPELIJKE KWETSBAARHEID IN JOP 2 EN JOP BRUSSEL (RIJPERCENTAGES)

		Hobby & Belangen											
		JOP 2 (Hobby)				JOP BXL (Hobby)				JOP2 (Belangen)			
		Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n
		lid	lid	lid		lid	lid	lid		lid	lid	lid	
Totaal		7,4	1,4	91,2	3088	8,4	2,7	88,9	1474	15,6	40,4	44,1	3107
Geslacht													
	M	7,9	1,9	90,2	1568	9,6	3,2	87,2	666	14,1	39,4	46,4	1567
	V	6,8	0,9 ^b	92,3	1519	7,5	2,3 ^b	90,3	793	17,0	41,3	41,7	1539
				$\chi^2=7,1$	*			$\chi^2=3,5$				$\chi^2=8,5$	*
Leeftijd													
	12-14 ^a	19,5	/	80,6	442					20,8	/	79,2	452
	14-18	9,6	0,7 ^b	89,6	831					14,9	29,6	55,5	837
	18-25	6,8	1,8	91,4	1406	8,4	3,9	87,7	564	14,4	43,8	41,7	1413
	25-30	6,2	1,2 ^b	92,6	850	8,4	1,9 ^b	89,7	910	18,1	45,2	36,8	857
				$\chi^2=13,5$	**			$\chi^2=5,6$				$\chi^2=74,9$	***
Opleiding ouders													
	Laag	5,8	1,1 ^b	93,1	1372	7,0	1,7 ^b	91,2	416	16,3	37,5	46,2	1372
	1 ouder hoog	9,8	2,4 ^b	87,8	616	9,7	2,7 ^b	87,6	260	13,7	46,7	39,6	618
	Beide hoog	8,3	0,9 ^b	90,8	796	10,4	2,4 ^b	87,2	339	15,3	44,3	40,3	810
				$\chi^2=19,4$	**			$\chi^2=3,9$				$\chi^2=18,7$	**
Werk ouders													
	Beide werkloos	6,9	2,0 ^b	91,0	366	9,0 ^b	6,5 ^b	84,5	100	16,0	38,7	45,4	369
	1 werkend	7,4	1,5 ^b	91,1	848	6,1	2,8 ^b	91,0	367	14,8	39,9	45,3	854
	Beide werkend	7,4	1,2	91,5	1823	11,1	1,6 ^b	87,3	643	15,8	41,6	42,7	1835

			$\chi^2=1,4$				$\chi^2=16,9$	**			$\chi^2=2,4$	
Inkomen												
(zeer) moeilijk	5,4 ^b	2,3 ^b	92,2	258	8,5 ^b	2,0 ^b	89,4	68	18,7	26,3	55,0	258
Tussen beide	7,3	1,6	91,1	1389	7,2	2,5 ^b	90,3	575	14,5	42,4	43,1	1394
(zeer) gemakkelijk	8,2	0,9 ^b	90,8	1313	9,3	2,7	88,0	762	16,0	42,1	42,0	1325
			$\chi^2=6,7$				$\chi^2=2,5$				$\chi^2=25,8$	***
Onderwijsvorm												
A-stroom					9,0	2,8 ^b	88,1	404				
B-stroom					6,7 ^b	6,6 ^b	86,7	160				
Aso	8,2	1,5	90,3	1448	8,6	1,4 ^b	90,0	639	14,3	45,6	40,1	1455
Tso	7,1	1,0 ^b	91,9	877	6,4 ^b	2,6 ^b	91,0	168	17,0	41,9	41,1	888
Bso	5,7	1,3 ^b	93,0	624	10,7 ^b	3,9 ^b	85,4	103	15,7	29,9	54,4	625
			$\chi^2=5,3$				$\chi^2=17,7$	*			$\chi^2=51,1$	***
Opleiding												
Geen secundair	3,6 ^b	1,7 ^b	94,7	139					16,1	36,0	47,9	139
Secundair	7,1	1,8	91,1	1321					15,4	46,2	38,4	1333
Hogeschool	8,2	0,8 ^b	91,1	322					18,4	48,9	32,7	324
Universiteit	3,7 ^b	2,2 ^b	94,1	144					12,2 ^b	59,1	28,7	147
			$\chi^2=8,3$								$\chi^2=21,1$	**
Autochtoon												
Allochtoon	5,6	2,0 ^b	92,4	370	7,6	3,3	89,0	977	12,2	29,1	58,7	367
Autochtoon	7,6	1,3	91,1	2650	10,5	1,5 ^b	88,0	425	15,9	42,5	41,6	2670
			$\chi^2=2,7$				$\chi^2=5,6$				$\chi^2=38,5$	***
Religie												
Christen	8,0	1,5	90,5	1603	8,6	0,9 ^b	90,6	375	18,6	43,0	38,4	1614
Moslim	1,8 ^b	1,6 ^b	96,7	108	7,2	4,2	88,6	605	20,9	18,5	60,6	107

Vrijzinnig + Ongelovig	7,7	1,1 ^b	91,3	949	8,4	1,4 ^b	90,2	329	11,0	39,1	49,9	953
Onverschillig	4,7 ^b	1,2 ^b	94,1	258	15,1 ^b		84,9	57	12,0	41,7	46,3	260
Rest	9,1 ^b	0,7 ^b	90,2	138	6,5 ^b	6,8 ^b	86,6	58	16,3	33,8	49,9	139
			$\chi^2=10,9$				$\chi^2=22,4$	**			$\chi^2=70,8$	***
Intact gezin												
Woont bij beide ouders	8,1	1,7	90,3	1656	8,7	2,7	88,6	1029	15,3	40,6	44,1	1668
Woont niet bij beide ouders	6,7	1,1 ^b	92,3	1410	7,6	2,6 ^b	89,8	422	16,0	40,0	44,1	1417
			$\chi^2=4,2$				$\chi^2=0,5$				$\chi^2=,31$	
Gezondheid												
(helemaal) niet tevreden	5,4 ^b	3,3 ^b	91,3	143	5,6 ^b	2,3 ^b	92,1	73	14,3	36,6	49,1	144
Tussen beide	8,6	1,2 ^b	90,1	530	8,4 ^b	2,8 ^b	88,8	204	18,5	36,2	45,3	530
(heel) tevreden	7,1	1,2	91,7	2372	8,5	2,6	88,9	1140	15,0	41,6	43,4	2392
			$\chi^2=7,4$				$\chi^2=0,9$				$\chi^2=8,4$	

Noot: b = n<20; a = 12-14 jarigen kregen andere antwoord categorieën ("nu lid; geen of vroeger lid"); De 12-14 jarigen werden verder niet meegenomen. ; * p<.05; ** p <.01; *** p <.000

5 Besluit

Dit rapport biedt een uitgebreide beschrijving van de participatie van de Vlaamse jeugd. Daarbij werd extra aandacht besteed aan verschillen naar leeftijd, geslacht en indicatoren voor kwetsbaarheid. Daarbij werden een beroep gedaan op drie databanken: JOP2 (2008), JOP Brussel (2010) en JOP Antwerpen-Gent (2012). In JOP2 analyseerden we de participatie van jongeren tussen 12 en 30 jaar in Vlaanderen. De databanken JOP Brussel en JOP Antwerpen-Gent betrof leerlingen in een stedelijke context tussen 14 en 18 jaar. Het rapport tracht de deelname aan het verenigingsleven in kaart te brengen op basis van indicatoren over maatschappelijke kwetsbaarheid. De databanken laten ons eveneens toe om vergelijkingen te maken tussen de drie steden en Vlaanderen. De klemtoon in dit rapport lag duidelijk op *beschrijven* niet op *verklaren*. Verschillen naar gevolgde onderwijsvorm zijn niet noodzakelijk verschillen door het volgen van een bepaald type onderwijs. Hetzelfde geldt voor alle andere kenmerken die in dit rapport aan bod kwamen. Een verklarende analyse vereist multivariate analyses waarbij de associaties tussen kenmerken uitgezuiverd kunnen worden voor de invloed van andere variabelen. Geïnteresseerde lezers vinden deze terug in JOP-publicaties (Vettenburg, Elchardus & Walgrave, 2006; Vettenburg, Elchardus & Walgrave, 2007; Vettenburg, Deklerck & Siongers, 2009; Vettenburg, Deklerck & Siongers, 2010; Vettenburg, Elchardus & Put, 2011; Vettenburg, Elchardus & Put, 2013) en onderzoek naar participatie van de TOR-groep (Smits, 2004, 2011b, 2011c, 2012; Smits & Elchardus, 2009; Elchardus & Smits, 2011, 2012; Elchardus & Glorieux, 2002)

Naast de algemene participatie werd de participatie aan sport, culturele, religieuze, mens en milieu, jeugd, belangen en hobby verenigingen nagegaan. Voor een volledig overzicht van de onderzochte participatievormen zie tabel 1. De jongeren participeerden doorheen de drie databanken het vaakst aan sportverenigingen gevolgd door culturele verenigingen zoals het deeltijds kunstonderwijs en amateur-kunstbeoefening. Een grote actieve participatie was ook merkbaar bij jeugdverenigingen en hobbyverenigingen.

De sterke gelijkenissen voor de verschillende participatievormen en de drie databanken waren erg opvallend. De algemene participatie die nagaat in welke mate jongeren participeren aan minstens één participatievorm geeft het vaakst voorkomende patroon goed weer. De actieve participatie van mannen is hoger dan die van vrouwen. Hoe ouder de respondenten zijn, hoe lager de actieve participatie. Naarmate de ouders hoger opgeleid zijn, stijgt de actieve participatie.

Het opleidingsniveau van de ouders hangt nauw samen met het al dan niet werken van de ouders en de financiële ruimte waarover het gezin beschikt. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat eenzelfde patroon zich daar aftekende. Kinderen van werkloze ouders

participeren minder dan kinderen waarvan één of beide ouders werken. Naarmate het gezin makkelijker kan rondkomen, stijgt het actief lidmaatschap aan verenigingen. Er zijn voor deze trends verschillende verklaringen mogelijk. Zo is het waarschijnlijk dat hoger opgeleide ouders beter op de hoogte zijn van het beschikbare verenigingsleven. De kostprijs van deze vrijetijdsbestedingen kan eveneens een drempel vormen voor heel wat gezinnen. Daarnaast dienen werkende ouders een oplossing te vinden voor de opvang van de kinderen wanneer ze niet op school zitten.

Door de sterke relatie tussen het onderwijsniveau van de ouders en de gevolgde onderwijsvorm van het kind is ook hier eenzelfde patroon merkbaar. Leerlingen uit het ASO hebben een hogere actieve participatie dan leerlingen uit het TSO en BSO. Allochtonen participeren doorheen de drie databanken minder dan autochtonen. Voor de religieuze indicator is het opvallend dat moslims vaak het minst participeren. Naarmate de subjectieve gezondheid beter is, stijgt de actieve participatie. Tot slot hebben kinderen waarvan beide ouders samenwonen een hogere participatie dan kinderen waarvan de ouders niet meer samenwonen. Alleen in JOP Brussel merken we het omgekeerde daar participeren kinderen die niet meer bij de beide ouders samenwonen vaker. Dit laatste kan mogelijk verklaard worden door het hoge aantal allochtonen in Brussel die gepaard gaan met een lage participatie en vaker dan autochtonen een intact gezin hebben.

Bovenstaande trends tekenden zich – op enkele verschillen na- heel duidelijk af voor participatie aan sport, culturele en jeugdverenigingen. Naast de sterke gelijkenissen tussen de verschillende participatievormen waren er ook enkele verschillen. Zo participeren vrouwen vaker dan mannen aan culturele en belangenverenigingen en is er geen verschil tussen mannen en vrouwen in de actieve participatie aan jeugdverenigingen en mens- en milieuverenigingen. Voor de participatie aan belangenverenigingen merken we in tegenstelling tot de andere participatievormen een hogere participatie naarmate gezinnen moeilijker rondkomen of lager opgeleid zijn. Dit komt voornamelijk doordat de participatie aan belangenverenigingen voornamelijk bepaald wordt door de participatie aan mutualiteiten. Kinderen waarvan het gezin moeilijk kan rondkomen, maken vaker gebruik van de diensten van mutualiteiten (vakanties etc....) en deze kinderen hebben ook meer kans om in het BSO of TSO les te volgen.

Voor de verschillen naar leeftijdsgroepen is er enkel in de JOP2 databank een duidelijke evolutie merkbaar. Dit komt omdat de respondenten tussen 12 en 30 jaar oud zijn terwijl in JOP Brussel en Antwerpen-Gent de respondenten tussen 12 en 18 jaar zijn en er vaak geen verschil merkbaar was tussen de 12-14 jarigen en de 14-18 jarigen. Door het lage aantal respondenten in sommige categorieën waren de hierboven beschreven trends niet in elke databank even zichtbaar of significant. Dit is vooral merkbaar in de minder populaire participatievormen zoals participatie aan mens- en milieuverenigingen, religieuze

verenigingen en hobby- en belangenverenigingen. Bij mens- en milieuverenigingen merken we bijvoorbeeld eenzelfde trend voor het opleidingsniveau van de ouders en het al dan hebben van werkende ouders in JOP Brussel maar zijn betrouwbare uitspraken door het lage aantal respondenten ($n < 20$) onmogelijk en is er geen significant verband. Eenzelfde probleem is zichtbaar bij de participatie aan religieuze verenigingen waarbij het vaak moeilijk is om betrouwbare uitspraken te maken door het lage aantal respondenten. Toch viel het daar op dan in elke databank allochtonen een hogere actieve participatie aan religieuze verenigingen rapporteerden dan autochtonen. De participatie aan hobbyverenigingen werd alleen in JOP2 en JOP Brussel nagegaan. Ook hier waren dezelfde patronen zichtbaar als beschreven voor de algemene participatie.

Tot zover de cijfers. Wat koopt men daar maatschappelijk mee? Met betrekking tot kwetsbaarheid bieden deze cijfers zowel hoop als reden voor bezorgdheid. De reden tot bezorgdheid is duidelijk, en al bij al genoegzaam bekend: Kwetsbaarheid hangt negatief samen met participatie, zowel in het algemeen als voor specifieke types verenigingen. Reeds op zeer jonge leeftijd stellen we een Mattheüs-effect vast waarbij de jongeren die het meest nood hebben aan sociale bekabeling, aan het kunnen mobiliseren van hulpbronnen, het minst bekabeld zijn. Zij zijn daardoor meer afhankelijk van een persoonlijk netwerk. Dat hoeft op zichzelf niet problematisch te zijn. Wel is geweten dat persoonlijke netwerken doorgaans heel homogeen zijn qua sociale samenstelling. *Like likes like*, zoals de Britten het uitdrukken. De kracht van sociale participatie, in tegenstelling met een persoonlijk netwerk, schuilt precies in wat Mark Granovetter *weak ties* noemt: in het verbonden zijn met mensen die anders zijn dan jezelf en precies daardoor meer aanvullend werken. Sociale participatie, van welke aard dan ook, doet mensen in contact komen met anderen die hen wegwijs kunnen maken op terreinen waar men zelf niet of minder vertrouwd mee is. Jongeren in een kwetsbare positie blijven vaker verstoken van dergelijke *weak ties*. In die zin vormt een lage participatie op zichzelf een indicator voor kwetsbaarheid. De sociale verschillen zijn aanzienlijk, maar dienen toch enigszins genuanceerd te worden. Zo blijft de sociale participatie van jongeren in het algemeen in Vlaanderen hoog. Vooral indien bekeken in termen van afzonderlijke kenmerken blijkt het verenigingsleven vrijwel steeds brede lagen van de bevolking samen te brengen. De brugfunctie die zij op die manier vervuld is van onschatbare waarde. Er is waarschijnlijk ook geen enkel andere domein waar dergelijke verschillende bevolkingsgroepen nog zo veel met elkaar in contact komen. Dat laatste wordt wel eens onderschat. Ontwikkelingen in de media, de opkomst van het internet vooral ook, maken dat er nog nooit zoveel mogelijkheden waren om met gelijkgezinden om te gaan. En mensen gaan graag met gelijkgezinden om, gaan vaak op zoek naar informatie die hun opvattingen en (groot) gelijk bevestigen en mijden deze die er tegenin gaat. Het door vooruitgang in communicatiemiddelen en transport minder belangrijker worden van afstanden, versterken die tendens nog. Dat lijkt tot de merkwaardige paradox dat mensen nog nooit zoveel in beweging zijn geweest en tegelijk zoveel met dezelfde mensen in contact komen. Dat is een evolutie om bezorgd over te zijn. Zonder haar potentieel te

overdreven, zonder ook de interne differentiatie en de participatieverschillen tussen sociale groepen onder de mat te vegen, slaagt het verenigingsleven er toch nog steeds in bruggen te bouwen. Dat vormt vooral de motiverende reden om te blijven inzetten op initiatieven die participatie trachten te verhogen.

Kwetsbaarheid is een multidimensioneel gegeven en dat maakt dat er een groep bestaat die op heel verschillende domeinen achtergesteld is. Die groep dreigt de aansluiting met de samenleving te verliezen. Dit blijkt ook uit de resultaten (tabel 6) waarbij we een indicator creëerden die uitdrukt hoeveel risicokenmerken op niet participatie de betrokkene combineert. Een score van 7 staat dan voor een respondent waarvan beide ouders laagopgeleid en werkloos zijn, die uit een eenoudergezin komt waar men moeilijk tot zeer moeilijk kan rondkomen met het maandelijksinkomen, waarbij de respondent beroepsonderwijs volgt of in de B-stroom, van allochtone origine is en helemaal niet tevreden is met zijn gezondheid. Het viel op dat respondenten die drie of meer risicokenmerken hadden significant minder actief lid waren van verenigingen dan diegene die geen risicokenmerken hadden.

6 Bijlage: Beleidsparticipatie

In de ad hoc opdracht werd gevraagd om de mate waarin jongeren aan het beleid participeren in kaart te brengen op basis van de beschikbare databanken. Er zijn echter slechts een beperkt aantal indicatoren die beleidsparticipatie indiceren.

In de JOP2 databank werd gevraagd of de respondent "Momenteel lid is", "Ooit lid geweest", "Nooit lid geweest" van de volgende raden of comités:

- Lid zijn van een leerlingenraad, scholierenparlement, studentenraad, schoolraad ...
- Lid zijn van een gemeentelijke, provinciale of nationale jeugdraad, (kinder)gemeenteraad, cultuurraad, sportraad
- Lid zijn van een oudercomité, oudervereniging,...

In tabel 14 worden de verschillende items naar leeftijd en geslacht weergegeven. Voor de totale participatie is ongeveer 3,7% actief lid van een leerlingenraad, scholierenparlement, studentenraad, schoolraad ..., 4,4% actief lid van lid van een gemeentelijke, provinciale of nationale jeugdraad, (kinder)gemeenteraad, cultuurraad, sportraad en 1% actief lid van een oudercomité, oudervereniging,...

Het valt op dat mannen en vrouwen ongeveer evenveel actief participeren. Zo geeft 3,9% van de mannen aan dat ze lid zijn van een leerlingenraad, scholierenparlement, studentenraad of schoolraad tegenover 3,6% van de vrouwen. Voor lid zijn van een gemeentelijke, provinciale of nationale jeugdraad, (kinder)gemeenteraad, cultuurraad of sportraad bedraagt het actief lidmaatschap voor mannen 4,9% tegenover 3,9% voor vrouwen. Voor het lid zijn van een oudercomité, oudervereniging bedraagt de actieve participatie voor mannen en vrouwen 1%. Voor dit laatste item bedraagt het aantal respondenten minder dan 20 respondenten. Er zijn geen significante verschillen tussen mannen en vrouwen naar beleidsparticipatie.

Ook voor leeftijd vinden we geen significante verschillen tussen de leeftijdsgroepen. Het valt wel op dat voor de verschillende items de participatie stijgt naarmate de respondenten ouder worden. Zo is ongeveer 2,7% de 14-18 jarigen actief lid van een leerlingenraad, studentenraad of schoolraad tegenover 4,0% bij de 18-25 jarigen en 4,2% bij de 25-30 jarigen. Deze verschillen zijn echter niet significant. Voor de items lid zijn van een gemeentelijke, provinciale, nationale jeugdraad, cultuurraad... en lid zijn van een oudercomité of oudervereniging is eenzelfde patroon zichtbaar maar zijn er dus eveneens geen significante verschillen tussen de leeftijdsgroepen.

TABEL 14 BELEIDSPARTICIPATIE IN JOP 2 NAAR LEEFTIJD EN GESLACHT (RIJPERCENTAGES)

Beleidsparticipatie					
		Nooit gedaan	Ooit gedaan	Doe ik nu	n
Lid zijn van een leerlingenraad, scholierenparlement, studentenraad, schoolraad ...		68,1	28,2	3,7	2813
Geslacht					
	Man	69,0	27,2	3,9	1208
	Vrouw	67,5	29,0	3,6	1577
		$\chi^2=1,2$			
Leeftijd					
	14-18	70,1	27,2	2,7	766
	18-25	69,1	27,0	4,0	1138
	25-30	65,2	30,6	4,2	881
		$\chi^2=7,2$			
Lid zijn van een gemeentelijke, provinciale of nationale jeugdraad, (kinder)gemeenteraad, cultuurraad, sportraad		85,0	10,6	4,4	2811
Geslacht					
	Man	84,4	10,7	4,9	1205
	Vrouw	85,5	10,6	3,9	1578
		$\chi^2=1,6$			
Leeftijd					
	14-18	86,5	9,8	3,7	765
	18-25	83,8	11,6	4,6	1138
	25-30	85,2	10,1	4,7	880
		$\chi^2=3,3$			
Lid zijn van een oudercomité, oudervereniging,...		97,9	1,1 ^b	1,0 ^b	2804
Geslacht					
	Man	97,8	1,2 ^b	1,0 ^b	1204
	Vrouw	98,0	1,0 ^b	1,0 ^b	1572
		$\chi^2=0,3$			
Leeftijd					
	14-18	98,2	1,0 ^b	0,8 ^b	764
	18-25	98,1	0,9 ^b	1,0 ^b	1132
	25-30	97,3	1,5 ^b	1,3 ^b	880
		$\chi^2=2,6$			

7 Bijlage kwetsbaarheid

TABEL 15 SPORT, CULTURELE EN JEUGD PARTICIPATIE NAAR AANTAL RISICOKENMERKEN IN DE DATABANKEN JOP2, JOP BRUSSEL, JOP ANTWERPEN-GENT (RIJPERCENTAGES)

	Sport				Cultuur				Jeugd			
	Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n
	lid	lid	lid		lid	lid	lid		lid	lid	lid	
JOP 2												
0 risicokenmerken	51,9	3,6	44,5	665	28,3	1,6	70,1	681	29,6	7,8	62,5	681
1	41,1	3,6	55,4	746	15,0	1,3	83,6	765	21,9	5,9	72,2	769
2	34,5	1,9	63,6	561	7,4	1,2	91,4	578	11,8	6,4	81,8	577
3 of meer risicokenmerken	25,7	5,5	68,9	476	4,9	1,5	93,5	496	4,9	6,4	88,7	498
			$\chi^2=96,7$	***			$\chi^2=161,8$	***			$\chi^2=149,5$	***
JOP Brussel												
0 risicokenmerken	55,4	5,4	39,2	137	19,4	2,4	78,2	141	36,3	14,1	49,6	140
1	38,9	4,3	56,9	199	20,9	4,1	74,9	200	16,4	9,1	74,5	200
2	31,2	5,0	63,8	207	10,5	3,4	86,0	209	10,7	6,4	82,9	209
3 of meer risicokenmerken	31,2	7,5	61,3	110	7,5	5,9	86,7	111	7,6	13,1	79,4	111
			$\chi^2=25,5$	***			$\chi^2=18,9$	**			$\chi^2=62,3$	***
JOP Antwerpen-												

Gent												
0 risicokenmerken	54,8	5,2	40,0	540	27,5	2,3	70,2	537	30,7	6,8	62,5	537
1	40,9	4,6	54,5	544	15,9	3,2	81,0	550	18,8	8,2	73,0	551
2	31,0	5,2	63,8	512	11,1	3,7	85,2	512	9,9	7,4	82,7	514
3 of meer risicokenmerken	25,7	5,2	69,0	427	6,3	2,8	90,9	428	9,1	7,3	83,6	428
			$\chi^2=106,3$	***			$\chi^2=94,9$	***			$\chi^2=108,3$	***

Noot: b = n<20; a = 12-14 jarigen kregen andere antwoord categorieën ("nu lid; geen of vroeger lid"); De 12-14 jarigen werden verder niet meegenomen. ; * p<.05; ** p<.01; *** p<.000

TABEL 16 RELIGIEUZE, MENS EN MILIEU, HOBBY EN BELANGEN PARTICIPATIE NAAR AANTAL RISICOKENMERKEN IN DE DATABANKEN JOP2, JOP BRUSSEL, JOP ANTWERPEN-GENT (RIJPERCENTAGES)

	Religie				Mens en milieu				hobby			
	Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n	Actief	Passief	Geen	n
	lid	lid	lid		lid	lid	lid		lid	lid	lid	
JOP 2												
0 risicokenmerken	2,8	1,1	96,0	679	6,2	10,7	83,0	681	9,4	1,1	89,5	672
1	0,9	0,7	98,4	759	6,0	9,4	84,6	763	7,0	1,3	91,6	759
2	1,3	0,3	98,4	577	4,2	7,1	88,7	578	7,5	0,8	91,7	574
3 of meer risicokenmerken	1,7	0,5	97,8	493	3,4	7,7	88,9	496	5,6	1,5	92,9	493
			$\chi^2=14,1$	*			$\chi^2=14,5$	*			$\chi^2=7,5$	
JOP Brussel												
0 risicokenmerken	1,9	4,3	93,8	138	2,2	16,6	81,2	141	11,2	1,3	87,5	141

1	5,4	1,3	93,3	200	1,3	11,7	86,9	200	11,0	2,4	86,7	195
2	6,9	4,1	89,0	207	2,9	8,0	89,1	209	5,7	1,2	93,1	210
3 of meer risicokenmerken	2,5	5,9	91,6	110	3,2	6,7	90,1	111	9,3	5,2	85,6	111
			$\chi^2=9,1$	***			$\chi^2=10,0$				$\chi^2=11,6$	
JOP												
Antwerpen-												
Gent												
0 risicokenmerken	0,5	0,4	99,1	535	4,1	9,6	86,3	536				
1	1,9	0,9	97,2	548	2,0	6,2	91,8	550				
2	3,7	3,2	93,2	508	4,7	3,9	91,4	512				
3 of meer risicokenmerken	2,4	1,7	95,9	423	3,4	3,7	92,9	426				
			$\chi^2=29,2$	***			$\chi^2=26,2$	***				

	Belangen			n
	Actief	Passief	Geen	
	lid	lid	lid	
JOP 2				
0 risicokenmerken	15,4	47,9	36,7	681
1	15,4	45,0	39,5	762
2	13,7	43,7	42,6	576
3 of meer risicokenmerken	17,1	31,8	51,1	493
			$\chi^2=36,3$	***

Noot: b = n<20; a = 12-14 jarigen kregen andere antwoord categorieën ("nu lid; geen of vroeger lid"); De 12-14 jarigen werden verder niet meegenomen. ; * p<.05; ** p <.01; *** p <.000

8 Bibliografie

Almond, G. & S. Verba (1963). *The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Bourdieu, P. (1986). "The Forms of Capital." J. G. Richardson (ed.). *Handbook of theory and research for the sociology of education*. New York: Greenwood Press, 241-258.

Burt, R.S. (1992). *Structural Holes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Cantillon, B., M. Elchardus, P. Pestieau, P. Van Parijs (et al.) (2003). *De nieuwe sociale kwesties*. Garant, Antwerpen-Apeldoorn, 233.

Dekker, P. & J. De Hart (1999). "Het sociaal kapitaal van de Nederlandse kiezer." *Tijdschrift voor Sociologie*, 20(3-4), 303-331.

De Laet, P., I. Glorieux & T.P. van Tienoven. (2011). Privéconcert of open boek? Ongelijke toegang tot culturele centra en bibliotheken. In: J. Lievens & H. Waeye (eds.), *Participatie in Vlaanderen 2. Eerste analyses van de Participatiesurvey 2009*, Acco Academic, Leuven, 2011: 159-179.

Elchardus M. & M. Debusscher (1996). "Aspecten van de nieuwe sociale kwestie." *Samenleving en politiek* 3 (extra nummer), 25-33.

Elchardus, M. & I. Glorieux (eds.) (2002). *De symbolische samenleving. Een exploratie van de nieuwe sociale en culturele ruimtes*. Tielt: Lannoo.

Elchardus, M. & K. Pelleriaux (2001). *De nieuwe sociale kwestie. Begripsverduidelijking en discussienota*, Vakgroep Sociologie, Onderzoeksgroep TOR, Vrije Universiteit Brussel.

Elchardus, M. & W. Smits (2012). *Participatieprofielen van etnisch-culturele minderheden in Brussel. Een analyse op basis van gegevens over de leerlingen van het Nederlandstalige secundair onderwijs in Brussel*. Working paper 1, Steunpunt Cultuur, Onderzoeksgroep TOR, Vakgroep Sociologie, Vrije Universiteit Brussel.

Elchardus, M. (1999). "Economische ongelijkheid, sociale uitsluiting en cultuurstrijd in de kennismaatschappij." *Opvoeden in billijkheid*, Majong/Garant, 17-50.

Field, J. (2003). *Social capital*, Londen: Routledge.

- Granovetter, M.S. (1973). "The strength of Weak Ties." *The American Journal of Sociology* 78(6), 1360-1380.
- Kalmijn M. (1991). "Status Homogamy in the United States." *American Journal of Sociology*, 97(2), 496-523.
- Li, Y., M. Savage & A. Pickles (2003). "Social capital and social exclusion in England and Wales (1972-1999)." *British journal of sociology*, 54(4), 497-526.
- Lin, N. (1999a). "Building a Network Theory of Social Capital." *Connections*, 22(1), 28-51.
- Maffesoli, M. (1996). *The time of the tribes. The decline of individualism in mass society*. London, Sage Publications.
- Putnam, R. (1993). *Making democracy works. Civic traditions in modern Italy*. New Jersey: Princeton University Press.
- Putnam, R. (1995). "Bowling Alone: America's Declining Social Capital." *Journal of Democracy* 6(1), 65-78.
- Putnam, R. (2000). *Bowling alone: the collapse and revival of American community*. New York: A Touchstone Book, published by Simon & Schuster.
- Schauvlieghe, J. (2010). *Beleidsnota Cultuur, 2010-2014*, Brussel
- Scheepers, P. & J. Janssen (2003). "Informal aspects of social capital: developments in the Netherlands." *The Netherlands' Journal of Social Sciences*, 39(2), 87-106.
- Smits, W. & M. Elchardus, (2009). Vlaanderen sociaal bekabeld. L. Vanderleyden, M. Callens & J. Noppe (eds.) *De sociale staat van Vlaanderen*, Brussel: Studiedienst van de Vlaamse Regering, 235-278.
- Smits, W. (2004). *Maatschappelijke participatie van jongeren. Bewegen in de sociale, vrijetijds- en culturele ruimte. Eindverslag van het PBO-project (PBO99A/14/85)*. Brussel: Vakgroep Sociologie, Onderzoeksgroep TOR, VUB.
- Smits, W. (2011b). 'Join the Club'. Een profiel van leden van verenigingen en vrijwilligers. J. Lievens & H. Waege (eds.) *Participatie in Vlaanderen. Eerste analyses van de participatiesurvey 2009*. Leuven: Acco/Academic, 83-120.

Smits, W. (2011c). It runs in the family? Sociale overerving van participatiepatronen. J. Lievens & H. Waeye (eds.) *Participatie in Vlaanderen. Eerste analyses van de participatiesurvey 2009*. Leuven: Acco/Academic, 121-158.

Smits, W. (2012). *Binding en burgerschap. De samenhang tussen maatschappelijk betrokkenheid en burgerschapshoudingen*. Onderzoeksgroep TOR, Vakgroep Sociologie, Vrije Universiteit Brussel (doctoraal proefschrift).

Stone, W. (2001). *Measuring Social Capital. Towards a theoretically informed measurement framework for researching social capital in family and community life*. Melbourne, Australian Institute of Family Studies: 38.

Szreter, S. (2002). "The state of social capital: bringing back in power, politics, and history." *Theory and Society*, 31, 573-621.

Verba, S. & N. Nie (1972). *Participation in America. Political Democracy and Social Equality*. Harper and Row, New York.

Verba, S., K.L. Schlozman & H.E. Brady (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Harvard University Press.

Vettenburg, N., Elchardus, M. & Put, J. (2011). *Jong in Brussel. Bevindingen uit de JOP-monitor Brussel*. Leuven: Acco.

Vettenburg, N., Deklerck, J. & Siongers J. (eds.) (2010). *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit JOP-monitor 2*. Leuven: Acco.

Vettenburg, N., Deklerck, J. & Siongers, J. (Eds.) (2009). *Jongeren binnenstebuiten. Thema's uit het jongerenleven onderzocht*. Leuven: Acco.

Vettenburg, N., Elchardus, M. & Walgrave, L. (Eds.) (2007). *Jongeren in cijfers en letters. Bevindingen uit de JOP-monitor 1*. Leuven: LannooCampus.

Vettenburg, N., Elchardus, M. & Walgrave, L. (Eds.) (2006). *Jongeren van nu en straks. Overzicht en synthese van recent jeugdonderzoek in Vlaanderen*. Leuven: LannooCampus.

Vlegels, J. & Lievens, J. (2011). Louter een kwestie van voorkeur en goesting? Over kunst- en erfgoedparticipatie, bekeken door een cultuursociologische bril. in: Lievens, John & Hans Waeye (eds.) *Participatie in Vlaanderen. Eerste analyses van de participatiesurvey 2009*. Leuven: Acco-Academic, pp.235-272.

Vanherwegen, D. & Lievens, J. (2011). De anatomie van de amateur: een onderzoek naar de determinanten van actieve cultuurparticipatie. in: Lievens, John & Hans Waeye (eds.) *Participatie in Vlaanderen. Eerste analyses van de participatiesurvey 2009*. Leuven: Acco-Academic, pp.273-306.

Warde, A., G. Tampubolon & Savage (2005). "Recreation, Informal Social Networks and Social Capital." *Journal of leisure research*, 37(4), 402-425.